

UNIVERZA V MARIBORU
FAKULTETA ZA ORGANIZACIJSKE VEDE

Diplomsko delo visokošolskega strokovnega študija
Smer Organizacija in management delovnih procesov

**KADROVSKA FUNKCIJA IN BREZPOSELNOST V
OBČINI MARIBOR**

Mentor: red. prof. dr. Jože Florjančič

Kandidat: Karno Kirsanov

Kranj, marec 2007

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorju dr. Jožetu Florjančiču za odobritev uporabe teme diplomskega dela ter za strokovno pomoč in nasvete pri izdelavi diplomskega dela.

Velika zahvala za vse gre očetu in mami, ki sta mi nasploh omogočila študij, kakor tudi moji celotni družini, ki mi je stala ob strani ob študiju.

Hvala tudi vsem predavateljem, ki so si prizadevali prenesti svoje znanje na nas in za življenjske izkušnje, ki so dragoceni kapital za našo nadaljnjo poklicno pot in življenje.

Zahvaljujem se tudi lektorici, gospe Meliti Podhovnik, ki je lektorirala mojo diplomsko nalogo.

POVZETEK

V današnjem času, času konkurence, vsakodnevnih pritiskov, zmanjševanju delovne sile in nenehnih sprememb in inovacij, je še posebej težko najti delovno mesto in urejeno delovno okolje. Težava je nastopila predvsem v začetku devetdesetih let, s prestopom države v tržno gospodarstvo. Prav od tega sistema je velika večina pričakovala "raj", zgodilo pa se ni ravno tako. Pojavili so se stečaji, varnost zaposlitve se je močno zmanjšala, delavec ni bil več tako zavarovan, povečale pa so se tudi težave pri iskanju nove zaposlitve. Pojavila se je velika brezposelnost. Po osamosvojitvi je Slovenija izgubila skoraj polovico trga, katerega je morala nadomestiti z veliko bolj zahtevnim, kot je bil jugoslovanski. To obdobje je močno občutil tudi Maribor, ki je praktično živel od jugoslovanskega trga.

Danes je vizija oz.cilj, da se Maribor spremeni iz mesta krize v mesto razvoja. To je v veliki meri, če se ozremo nazaj, že uspelo, in delavec v Mariboru je spet iskan.

KLJUČNE BESEDE

- Zavod za zaposlovanje
- Brezposelnost
- Aktivna politika zaposlovanja

ABSTRACT

In modern time, time of competition, daily pressures, reduction of manpower, incessant changes and innovations, it is especially hard to find a workplace and an organized working environment.

A problem occurred in the beginning of nineties when a state was transferred into free enterprise. The majority expected this system to be "a paradise" but it did not really happen exactly like that. A lot of bankruptcies appeared, safety of occupation was radically decreased, worker was not protected so much, and all the problems with searching a new employment increased. A large unemployment appeared. Slovenia lost almost half of market after its independence and had to replace it with new one, which was much more demanding than Yugoslavian market. This period was very significant for Maribor, because the town practically lived from Yugoslavian market. Today our vision and goal is to transform Maribor from town of crisis into town of development. If we look back, this vision has already succeed and a worker in Maribor is sought again.

KEY WORDS:

- Employment service
- Unemployment
- Active policy of employment

PREDGOVOR

Od nekdanj je veljalo, da je delavec pomemben člen vsakega podjetja, je iskan in nenazadnje tudi cenjen. Ja, to je veljalo včasih, mogoče pred tridesetimi leti, danes pa temu ni niti približno več tako. Časi se spreminjajo in tako tudi odnosi v družbi. V tem norem ritmu življenja, v katerem živimo, mnogokrat pozabljamo na človeka, sočloveka, delavca ali kakorkoli že. Vse gre le skozi dobiček, neoziraje se na delovno silo, ki je verjetno še najbolj pomembna, da je naše podjetje cenjeno. Novodobni trg oz. tržno gospodarstvo nas žene le naprej, hitreje, višje, močneje in tu se v bistvu izgubi nek realen stik z zaposlenimi.

Ali sploh pomislimo kdaj, kakšne posledice lahko prinese izguba delovnega mesta samemu delavcu? Verjetno ne, kajti potem bi vsako podjetje poizkušalo najti ustrezno rešitev za vsakega zaposlenega.

Izhajam iz tega, da denar ni vse. A kaj ko to danes skorajda ne drži. Sploh pa ne za razna podjetja, ki stremijo le k dobremu zaslužku, delavec pa je le orodje, ki jih pomaga pripeljati do tega zaslužka. Roko na srce, z osamosvojitvijo in izgubo starih jugoslovanskih trgov, za velike tovarne praktično ni bilo druge možnosti, kot pa odpuščanje, saj so bile tako ali tako obsojene na stečaj. Pa vendar tudi v današnjem času delavec lahko ostane brez zaposlitve takorekoč čez noč. In smo spet na začetku. Koliko je danes delavec pravzaprav sploh cenjen ?

KAZALO

1	UVOD	2
1.1	Opredelitev področja	3
1.2	Opis problema, ki je predmet raziskave	4
1.3	Namen in cilj diplomskega dela	5
2	ZGODOVINA IN NALOGE ZAVODA ZA ZAPOSLOVANJE V OBČINI MARIBOR	7
3	KADROVSKA FUNKCIJA IN BREZPOSELNOST	9
3.1	Širše definiranje kadrovske funkcije	9
3.1.1	Struktura brezposelnih oseb v OS Maribor	10
3.2	Brezposelnost	10
3.2.1	Vrste brezposelnosti	10
3.2.2	Merjenje brezposelnosti	13
4	GIBANJE NA PODROČJU BREZPOSELNOSTI IN ZAPOSLOVANJA V OS MARIBOR	17
4.1	Zaposlenost	17
4.2	Potrebe po delavcih	18
4.3	Izobrazbena struktura brezposelnih oseb	19
4.4	Spolna struktura brezposelnih oseb	21
4.5	Starostna struktura brezposelnih oseb	23
5	ORGANIZIRANOST IN ODPRAVLJANJE BREZPOSELNOSTI ZAVODA ZA ZAPOSLOVANJE MARIBOR	24
5.1	Aktivna politika zaposlovanja	24
5.1.1	Nastanek aktivne politike zaposlovanja	24
5.1.2	Razvoj ukrepov aktivne politike zaposlovanja v Sloveniji	25
5.2	Programi in ukrepi aktivne politike zaposlovanja	26
5.2.1	Povečanje zaposljivosti prebivalstva – I. Steber	26
5.2.2	Pospeševanje podjetništva in podjetniške miselnosti – II. Steber	27
5.2.3	Povečanje prilagodljivosti podjetij in zaposlenih – III. Steber	28
5.2.4	Izenačevanje možnosti zaposlovanja – IV. Steber	28
5.3	Ukrepi aktivne politike zaposlovanja in ukrepi, ki se izvajajo v OS Maribor	28
5.3.1	Informiranje in poklicno svetovanje	29
5.3.2	Svetovanje in pomoč pri zaposlitvi	30
5.3.3	Usposabljanje in izobraževanje	32
5.3.4	Spodbude za zaposlovanje	33
5.3.5	Integracija invalidov	33
5.3.6	Neposredno ustvarjanje novih delovnih mest	34
5.3.7	Spodbujanje samozaposlovanja	35
6	PRIMERJAVA BREZPOSELNOSTI PO OBMOČNIH SLUŽBAH ZRSZ	36
6.1	Primerjava z drugimi regijami	37
7	CILJ IN REŠITEV ZAPOSLOVANJA V OBČINI MARIBOR	39
8	ZAKLJUČEK	40
	Literatura in viri	41

1 UVOD

Brezposelnost je družbeni pojav, ki vpliva na raven blaginje države in socialno varnost, ki si jo prebivalstvo zagotavlja z lastnim delom¹. Zato je brezposelnost eden od kazalcev za ocenjevanje ekonomske in socialne uspešnosti države.

Zmanjševanje brezposelnosti postaja vse bolj eden od ključnih elementov politike razvoja, zlasti razvitih držav. Kolikor večji je ekonomski razvoj države, toliko večja so vlaganja v socialni in kulturni razvoj države. Poseganje države na trg dela se je v razvitih državah pričelo po drugi svetovni vojni, s ciljem omilitve posledic druge vojne.

Tako kljub tržnemu gospodarstvu, ki je temelj kapitalistične ekonomije, te države vse bolj, z različnimi ukrepi aktivne politike zaposlovanja, posegajo na trg dela s ciljem zmanjševanja brezposelnosti oziroma blažitve socialnih in političnih posledic brezposelnosti.

Za obdobje osemdesetih let je bila za slovenski trg dela značilna visoka stopnja zaposlenosti in visoka pravna zaščitenost zaposlenih. V veljavi je bila "socialistična družbena pogodba", ki je temeljila na polni zaposlenosti in majhnih razlikah v plačah. Ustavna pravica do dela naj bi vsakomur zagotavljala delo, na delovno razmerje pa je bila vezana tudi večina pravic. Odpuščanje je bilo praktično nemogoče. Odpoved s strani delodajalca je bila možna le v primeru dokazanih večjih disciplinskih prekrškov ali povzročene materialne škode. Odpusti iz ekonomskih razlogov so postali dovoljeni šele konec leta 1989, leta 1991 pa so bili skrajšani zakonsko določeni odpovedni roki. Stroški odpuščanja so ostali še vedno visoki, sama pot pa zapletena (Kajzer, 1996, str. 143).

Trg dela je tako v Sloveniji v zadnjem desetletju doživel velike spremembe. Po osamosvojitvi Slovenije je izguba več kot 45 odstotkov trgov narekovala zmanjšanje števila zaposlenih, krčenje proizvodnega procesa in prilagajanje ter osvajanje novih trgov, veliko zahtevnejših od jugoslovanskega. Padec obsega proizvodnje je povzročil, da se je Slovenija srečala s pomembnim deležem brezposelnih (Rakar, 2000, str. 4).

Čeprav se je obdobje gospodarske rasti v Sloveniji začelo leta 1993, slednje ni prineslo bistvenega izboljšanja razmer na trgu dela vse do leta 1999, to pa zaradi visoke stopnje prikrite brezposelnosti v obdobju pred tranzicijo. Na vidnejše zmanjšanje števila brezposelnih oseb so takrat ob gospodarski rasti in poleg administrativnih ukrepov pozitivno vplivali ukrepi aktivne politike zaposlovanja.

¹*Delo je eden od osnovnih proizvodnih dejavnikov. Z njimi običajno širše opredelimo proizvodne storitve vsebovane v človeškem fizičnem in psihičnem naporu, usposobljenosti in intelektualni moči. Delo je smotrna, k cilju usmerjena dejavnost (Malačič, 1995, str. 29).*

V Sloveniji je število ljudi, ki so se znašli brez zaposlitve, začelo naraščati v začetku devetdesetih let, ko se je država poslovila od sistema samoupravljanja in se odločila za tržni sistem gospodarjenja. Prehajanje v tržno gospodarstvo ni bilo preveč prijazno ljudem, čeprav je marsikdo pričakoval, da bo nastal pravi raj takoj po prestopu iz socializma v kapitalizem. Ta prehod je močno vplival na razmere na trgu dela: varnost zaposlitve se je zmanjšala, pojavili so se stečaji in odpuščanja delavcev ter povečale težave pri iskanju zaposlitve. Rezultat tega je bila množična brezposelnost, za katero je bil posredno odgovoren socialistično družbenoekonomski sistem in značilnosti takratnega trga dela. Z osamosvojitvijo in spremembo usmeritve ekonomske politike se je gospodarska rast obnovila, število zaposlenih pa se je vendarle še naprej zmanjševalo.

1.1 OPREDELITEV PODROČJA

Podravska regija leži na severovzhodu Slovenije in obsega 10,7 % površine celotne države. V regiji živi 319.235 prebivalcev, kar je 16,0 % prebivalstva Slovenije. Osrednje mesto je Maribor, drugo največje slovensko mesto. Regija na severu meji na Avstrijo (Štajerska), na jugu pa na Hrvaško.

V začetku devetdesetih let so zaradi ekonomskih težav podjetja začela izvajati programe prestrukturiranja, kar je imelo za posledico stečaje in prisilne poravnave ter ugotavljanje presežnih delavcev zlasti v velikih delovno intenzivno naravnanih sistemih, ki jih je bilo v Mariboru, v primerjavi z ostalo Slovenijo, največ (avtomobilska, kovinsko predelovalna in tekstilna industrija). Klub temu je v regiji še vedno veliko podjetij v predelovalnih dejavnostih, ki so odvisna od dodelavnih poslov ter jih svetovna gospodarska konjunktura in selitve proizvodnje v države s cenejšo delovno silo hitreje prizadenejo.

Po propadu velikih industrijskih sistemov se regija še vedno nahaja v gospodarski krizi. Nekatera podjetja iz predelovalnih dejavnosti so se uspešno prestrukturirala, razvija se storitveni sektor. Razvojne prednosti regije so predvsem geostrateška lega, industrijska tradicija regije, izgradnja nove infrastrukture ter vključevanje znanstveno raziskovalne infrastrukture, Univerze v Mariboru ter drugih izobraževalnih ustanov v podjetniško sfero.

Danes je v regiji delovno aktivnih 120.707 prebivalcev, kar predstavlja 14,6 % vseh delovno aktivnih v Sloveniji. Večina delovno aktivnih je zaposlenih v storitvenem sektorju, kjer je največ zaposlenih v dejavnosti trgovine, sledi področje prometa, izobraževanja, zdravstva. V nekmetijskih dejavnostih so najpomembnejše predelovalne dejavnosti; visoko je zlasti število zaposlenih v proizvodnji kovin in kovinskih izdelkov, proizvodnji strojev in naprav, proizvodnji električne in optične opreme ter tekstilni in živilsko predelovalni industriji.

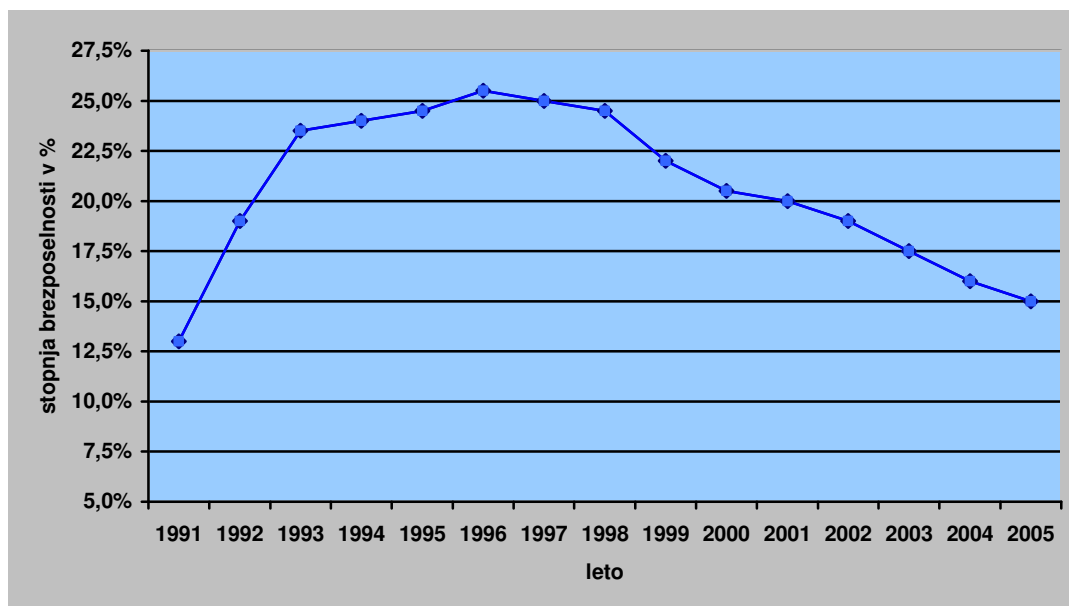
Stopnja registrirane brezposelnosti je bila v avgustu 2006 12,3 %, kar je nekoliko nad državnim povprečjem, v septembru 2006 pa je bilo registriranih brezposelnih 16.480 oseb.

Med brezposelnimi v regiji je tudi v letu 2006 naraščal delež žensk, kar je posledica gospodarskih težav podjetij, ki zaposlujejo večinoma ženske (npr. tekstilna industrija) in slabšanja njihovih zaposlitvenih možnosti. V primerjavi z začetkom leta je porasel tudi delež dolgotrajno brezposelnih. Delež mlajših od 26 let je bil ob koncu

septembra nižji v primerjavi z začetkom leta, prav tako se je znižal delež starejših od 50 let, kar je delno posledica naravnega odliva, predvsem pa aktivnosti Zavoda za zaposlovanje na področju vključevanja brezposelnih oseb v programe aktivne politike zaposlovanja in usposabljanja brezposelnih za večjo lastno angažiranost pri iskanju dela (www.ess.gov.si).

1.2 OPIS PROBLEMA, KI JE PREDMET RAZISKAVE

Kot je razvidno iz priloženega grafa, je v začetku devetdesetih let stopnja brezposelnosti v mestu Maribor strmo narasla. V samo dveh letih – letih najhujše krize - se je praktično podvojila in ostala na zelo visokem nivoju do leta 1998.

Slika 1: Stopnja brezposelnosti v Mestni občini Maribor (www.ess.gov.si).

Zatem se je začelo obdobje pomembnih sprememb v gospodarski rasti, ki je bistveno vplivalo na povečanje zaposlenosti in zmanjšanje brezposelnosti. Industrija, ki je bila pred leti osrednji problem, je sedaj spet postala razvojni vektor. Maribor ima sedaj bolj uravnoteženo zaposlitveno strukturo. Poleg industrije, ki se je prestrukturirala in vzpostavila nova strateška partnerstva, se je močno razvil storitveni sektor. Decembra leta 2005 je bilo na območju Mestne občine Maribor 61.009 zaposlenih, kar pomeni največjo zaposlenost v zadnjih trinajstih letih. Od konca leta 1998 do konca leta 2005 se je število zaposlenih povečalo za 6.582. Tudi v tem obdobju je zaradi prestrukturiranja oziroma posledic prenehanja dejavnosti prihajalo do izgube delovnih mest. V globalu pa so bila v tem obdobju na vsako izgubljeno delovno mesto ustvarjena približno tri nova, saj se je skupno število zaposlenih povečalo za več kot 6.500. Tako se ocenjuje, da je bilo v obdobju 1998 – 2005 v Mariboru ustvarjenih med 9.000 in 10.000 novih delovnih mest. Skoraj vsako peto delovno mesto je bilo na novo ustvarjeno v številnih rastočih dejavnostih. Decembra leta

2005 je bilo na območju Mestne občine Maribor 7.487 brezposelnih, kar pomeni najnižjo brezposelnost v zadnjih štirinajstih letih. Od decembra 1998 do decembra 2005 se je število brezposelnih zmanjšalo za 5.015. Decembra leta 2005 je bila v Mariboru stopnja brezposelnosti 15,3%, kar je najmanj v zadnjih štirinajstih letih. Konec leta 1998 je stopnja brezposelnosti znašala 24,7 %. V zadnjem obdobju se povečuje razlika med potrebami po delavcih in pripravnikih ter razpoložljivim kadrom. Konec leta 2005 je bilo 20 – 40 % več potreb po delavcih in pripravnikih kot brezposelnih.

V nekaterih panogah je pomanjkanje delavcev vedno izrazitejše, kot na primer v kovinsko predelovalni industriji in gradbeništvu, ter na posameznih področjih obrti. Pomembno je, da se je brezposelnost v Mariboru krepko zmanjšala. A še vedno je bistveno nad državnim povprečjem. Zaradi tega je spodbujanje gospodarske rasti in razvoja gospodarstva ključna naloga tudi za prihodnje. Najprej zato, da bi zagotovili delovna mesta za brezposelne, predvsem pa zato, da bi bila čimbolj varna delovna mesta že zaposlenih in da bi mladi imeli solidno poklicno perspektivo.

Razmere pa so se spremenile. Ker je prostih delovnih mest že krepko več od brezposelnih, je v ospredju očitno problem strukturne brezposelnosti. Zato je to pomemben izziv za naprej.

Maribor je ob velikih prelomnicah prejšnjega stoletja marsikaj doživel in marsikaj pretrpel. Pretresi so bili hujši kot drugje v Sloveniji. Že po prvi svetovni vojni, potem v drugi svetovni vojni. In tudi ob prehodu iz prejšnje federativne socialistične države v samostojno republiko Slovenijo je bilo Maribor tisto mesto, kjer je bilo največ gospodarskih pretresov, največja brezposelnost se je izpostavila takrat v Mariboru. Propadla so podjetja, ki so bila odvisna od takratnih skupnih jugoslovanskih trgov. In spomnim se, leta in leta po osamosvojitvi so iz Maribora prihajale samo slabe novice. Bilo je mesto, lahko bi rekli že kar brez upa, vendar se je to spremenilo. Maribor se je postavil na noge, prvenstveno predvsem z lastnimi močmi, s kadri, ki jih je sam ustvaril (www.up-rs.si).

1.3 NAMEN IN CILJ DIPLOMSKEGA DELA

Slovenija je zelo majhen ekonomski prostor in prav zaradi tega je tudi zelo občutljiv na vsako izrazito spremembo, saj ima le-ta močan vpliv na gospodarstvo. Takšnih sprememb pa je bilo z osamosvojitvijo Slovenije leta 1991 zelo veliko.

S prehodom v tržno gospodarstvo so se podobno kot v drugih bivših socialističnih državah tudi v Sloveniji spremenile razmere na trgu delovne sile. Tako so bili zaposleni deležni vse manjše zaščite pred izgubo delovnega mesta, manj zaščite pa so bila deležna tudi ekonomsko šibkejša podjetja, od katerih so mnoga šla v stečaj. Še dodatni oz. najmočnejši udarec pa so utrpela tudi podjetja usmerjena na jugoslovanski trg, saj so se jim z razpadom zvezne države pretrgale gospodarske vezi.

Tako je brezposelnost, ki je bila v Sloveniji do konca osemdesetih let marginalen pojav, dobila nove razsežnosti. Postala je pereč problem naše ekonomije in del našega vsakdanjika.

Kot cilj diplomskega dela sem si zastavil raziskati področje kadrovske funkcije in brezposelnosti v občini Maribor.

V diplomskem delu bom poskušal prikazati kako in zakaj je prišlo do stanja, v katerem se nahaja Maribor, opisal trenutno stanje ter možnosti za njegovo izboljšanje.

Na začetku bom na kratko predstavil zgodovino oz. tok trga dela v preteklosti, ter podal osnovne podatke o kadrovske funkciji in brezposelnosti.

V nadaljevanju bom opisal aktivno politiko zaposlovanja, njene značilnosti ter njene ukrepe. Nadalje pa bom predstavil gibanje na področju brezposelnosti in zaposlovanja v občini Maribor in primerjal z ostalimi regijami v Sloveniji.

Na koncu diplomskega dela bom poskušal najti rešitve za zaposlovanje v občini Maribor in možnosti za izboljšanje zaposlenosti.

2 ZGODOVINA IN NALOGE ZAVODA ZA ZAPOSLOVANJE V OBČINI MARIBOR

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje je samostojna pravna oseba s statusom javnega zavoda, ki deluje enotno za območje Republike Slovenije. Tudi v letu 2005 je organizacijsko oziroma funkcionalno deloval na treh nivojih in sicer na sedežu zavoda, kjer sta vodstvo in Centralna služba, na območnih službah in uradih za delo.

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (v nadaljevanju zavod) je organiziran v dvanajst območnih služb (Celje, Koper, Kranj, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto, Ptuj, Sevnica, Trbovlje in Velenje). V okviru območnih služb delujejo uradi za delo.

V okviru Območne službe Maribor deluje tudi Center za informiranje in poklicno svetovanje - CIPS, kjer lahko šolajoča mladina in odrasli na enem mestu dobijo informacije s področja izobraževanja in zaposlovanja ter strokovno pomoč pri načrtovanju poklicne poti. Center za informiranje in poklicno svetovanje je lociran v prostorih zavoda na Gregorčičevi 15 v Mariboru in je prvi regionalni CIPS v severovzhodni Sloveniji.

Območna služba Maribor je v letu 2005 opravljala operativne naloge izvajanja dejavnosti zavoda in sicer:

- spremljala in proučevala gibanje zaposlenosti in brezposelnosti ter dejavnike, ki vplivajo na ta gibanja;
- proučevala in spremljala potrebe delodajalcev po kadrih in nudila pomoč pri zadovoljevanju njihovih potreb;
- spremljala rezerve in presežke delovne sile;
- spremljala letne potrebe po kadrih ter vodila druge evidence in statistične podatke, določene s predpisi;
- opravljala naloge v zvezi s posredovanjem dela oziroma ponudbe in povpraševanja na trgu delovne sile;
- pomagala mladim pri poklicni orientaciji ter spremljala sposobnosti, interese in nagnjenja mladim za šolanje in zaposlitev. Razen tega je odraslim nudila strokovno pomoč pri oblikovanju njihove poklicne kariere;
- izvajala ukrepe aktivne politike zaposlovanja;
- izvajala operativne postopke zaposlovanja tujcev;
- odločala o pravicah za primer brezposelnosti;
- izvajala naloge štipendiranja in odločala o podeljevanju republiških in Zoisovih štipendij;
- vodila in hranila dokumentacijo, potrebno pri operativnem delu izvajanja dejavnosti območne službe.

Naloge Območne službe Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje Maribor (v nadaljevanju OS Maribor) v letu 2005 so temeljile na Usmeritvah razvoja trga dela in zaposlovanja do leta 2006, Zakonu o zaposlovanju in zavarovanju za primer

brezposelnosti ter drugih predpisih, ki urejajo delo Zavoda, Programu aktivne politike zaposlovanja v letu 2005 in Poslovnem načrtu Zavoda RS za zaposlovanje.

Ključne aktivnosti so bile usmerjene k povečevanju učinkovitosti OS Maribor in s tem doseganju ključnih poslovnih ciljev v letu 2005, to pa so bili dvig zaposlenosti in zmanjšanje brezposelnosti, ob tem pa doseči tudi bistvene strukturne spremembe v strukturi brezposelnih iskalcev zaposlitve, predvsem zmanjšanje deleža dolgotrajno brezposelnih, brezposelnih brez strokovne izobrazbe ter deleža žensk (Letno poročilo ZRSZ).

3 KADROVSKA FUNKCIJA IN BREZPOSELNOST

3.1 ŠIRŠE DEFINIRANJE KADROVSKE FUNKCIJE

Načelno ima kadrovski sistem celo vrsto delov oziroma podsistemov, kadrovski proces pa je celota niza med seboj odvisnih subprocesov. Ob uporabi sistemske terminologije lahko definiramo kadrovske funkcije kot planiranje, usmerjanje, usklajevanje, kontrolo in razvoj mreže kadrovskih procesov v celi organizaciji, ki se nanašajo predvsem na:

- ocenjevanje kadrovskih potreb
- odkrivanje kadrovskih resursov
- preskrbovanje podjetja s kadri
- izbiranje ustreznih kadrov
- njihovo nameščanje na delovne naloge
- premeščanje ob spremenjenih pogojih
- družbeno in delovno izobraževanje
- ustrezno informiranje kadrov
- skrb za njihovo socialno varnost in njihova razmerja
- varstvo pri delu
- delitev osebnih dohodkov
- proučevanje in razvoj organizacijskih razmerij

Prav zadnje bo v perspektivi moralo postati področje zelo širokih interesov v organizaciji in je zato analizo vseh teh razmerij potrebno povezati s kadrovske funkcije in kadrovskih vidikom poslovanja (Florjančič, Bernik, Novak, 2004, str.94).

Kadrovska funkcija je ena od poslovnih funkcij podjetja, ki skupaj z ostalimi funkcijami (nabavno, proizvodno, prodajno in finančno) sestavlja poslovni proces podjetja. Osnovna naloga kadrovske funkcije je zagotavljati zadostno število zaposlenih in jih optimalno uporabiti, tako da bo imela od njih korist organizacija, oni sami in tudi širša družba.

3.1.1 STRUKTURA BREZPOSELNIH OSEB V OS MARIBOR

LETO dec.	ŠTEV. BREZP. OSEB (na dan 31.12)	DELEŽ POSAMEZNIH KATEGORIJ (v %)							
		I.-II. stop. izob.	žensk	iskal. prve zapos	stari do 26 let	trajno presežni delavci in stečajniki	dolgo- trajno brezp.	stari 40-50 let	stari 50 let in več
1995	24.546	43,3	48,0	20,0	31,3	34,0	62,6	22,1	12,7
1996	24.834	42,6	47,7	18,6	28,0	37,4	59,8	24,4	14,9
1997	24.656	43,4	49,0	18,3	26,0	36,7	67,4	25,3	18,0
1998	23.620	43,7	49,6	18,6	23,9	36,0	69,3	25,7	21,7
1999	21.193	42,7	51,4	17,4	21,3	35,1	67,0	26,2	26,2
2000	19.223	42,2	51,9	18,7	21,7	32,0	65,7	25,3	27,3
2001	19.186	42,2	52,3	19,2	23,1	27,5	60,9	25,4	25,5
2002	18.048	42,1	52,3	20,8	23,6	23,5	60,5	25,1	24,5
2003	15.872	38,5	54,4	26,1	27,6	15,8	50,6	22,5	18,3
2004	14.503	35,2	54,7	26,5	26,3	16,1	48,4	22,0	18,5
2005	14.351	35,2	55,8	25,1	24,3	15,9	48,6	21,4	20,0

Tabela 1: Strukturne značilnosti brezposelnosti na področju območne službe Maribor (Poročilo ZRSZ OS Maribor za leto 2005).

3.2 BREZPOSELNOST

Brezposelnost odraža določene odnose in procese v družbi. Lahko jo razlagamo tako z ekonomskega, socialnega in političnega, kakor tudi s psihološkega vidika kot nekakšno patologijo družbe ali kot osebno stisko posameznika. Brezposelnost je za družbo breme in strošek. Za narodno gospodarstvo pomeni neracionalno izkoriščanje proizvodnih dejavnikov, zmanjšanje dosegljivega bruto domačega proizvoda (BDP) in nižje dohodke prebivalstva. Stopnja brezposelnosti tako predstavlja eno izmed meril uspeha makroekonomske politike gospodarstva (Kuzmin, 1992, str.20).

Za brezposelne se štejejo vse osebe, ki so v določenem času brez dela, ki so pripravljene delati, in ki iščejo delo. Vključujejo se tudi osebe, ki so stalno ali začasno odpuščene in ne dobivajo plač (Svetlik 1985, str.21).

3.2.1 VRSTE BREZPOSELNOSTI

Pri proučevanju stanja na trgu dela in vodenju ekonomske politike je pomembno razlikovati več vrst brezposelnosti, saj so ukrepi za njeno zmanjšanje odvisni od njene vrste. Osnovne vrste odkrite brezposelnosti v gospodarstvu so: frikcijska, strukturna, ciklična in naravna. Poleg teh obstaja tudi prikrita ali latentna brezposelnost. Glavni dejavnik za njihov obseg in gibanje je dogajanje na trgu. V nadaljevanju sledi opis vsake od njih.

Poznamo več vrst brezposelnosti:

- odkrita brezposelnost:
- frikcijska brezposelnost
- strukturna brezposelnost
- ciklična brezposelnost
- naravna brezposelnost
- prikrita (latentna) brezposelnost

➤ **Odkrita brezposelnost**

Odkrito brezposelnost predstavlja aktualna ponudba delovne sile. Kakšne vrste je odkrita brezposelnost, pa je odvisno od razmerja med aktualnim povpraševanjem in aktualno ponudbo delovne sile, torej od števila in vrste prostih delovnih mest na eni strani ter od števila in karakteristik iskalcev zaposlitve na drugi strani. (Svetlik 1985, 30-34).

➤ **Frikcijska brezposelnost**

Ta vrsta brezposelnosti se pojavlja zaradi stalne menjave zaposlitve prebivalstva, ki je normalno zaposleno. Do te brezposelnosti pride zaradi selitve prebivalstva med različnimi mesti in regijami in s tem povezanim iskanjem nove zaposlitve, začasne nezaposlenosti šolajoče se mladine, ki konča šolanje in išče zaposlitev, menjavanja zaposlitve zaradi težnje po spremembi delovnega okolja in podobnih reči. Tovrstna brezposelnost je le začasna, saj traja od enega dneva do nekaj mesecev in predstavlja samo obdobje med dvema stalnima zaposlitvama. V vsakem gospodarstvu, ki je na ravni polne zaposlenosti srečamo frikcijsko brezposelnost, saj je ta plod prostovoljnih odločitev posameznikov o menjavi delovnih mest in ni vezana na gospodarske razmere. Zato lahko rečemo, da je prostovoljna (Hrovatin, 2000, str.206).

➤ **Strukturna brezposelnost**

Do te vrste brezposelnosti pride zaradi neenakosti med ponudbo in povpraševanjem po delovni sili, ki je posledica gospodarskega razvoja, saj nekateri sektorji oz. panoge hitro rastejo, druge pa nazadujejo, s tehnološkim razvojem pa se pojavljajo tudi povsem nove panoge. Tako se je v zadnjem desetletju zaradi razvoja računalništva in informacijske tehnologije močno povečalo povpraševanje po programerjih in drugih računalniških strokovnjakih, medtem ko je zaradi zmanjševanja deleža industrije v BDP močno upadlo povpraševanje po nekvalificiranih in polkvalificiranih delavcih. Strukturno brezposelni se težko prilagajajo novim razmeram na trgu delovne sile, še posebej, če gre za starejše kategorije brezposelnih, ki so starejši od 45 let. Za prestrukturiranje mora pogosto poskrbeti država z različnimi programi aktivne politike zaposlovanja, ki vključujejo

usposabljanja brezposelnih za nova delovna opravila in nove zaposlitve. Strukturna brezposelnost lahko včasih povzroči tudi brezposelnost določenih regij, če so sektorji, ki so v zatonu, skoncentrirani na določenih območjih. Zaradi odvisnosti od dolgoročnejših sektorskih sprememb proizvodnje bi strukturno brezposelnost lahko imenovali tudi sektorska brezposelnost (Hrovatin, 2000, str.206).

Strukturna brezposelnost je najtežja oblika brezposelnosti in je velik problem tudi v Sloveniji. Za preusposabljanje in prestrukturiranje skrbi država z različnimi programi aktivne politike zaposlovanje.

➤ Ciklična brezposelnost

Ta vrsta brezposelnosti nastaja zaradi gospodarskih ciklov. Ko gospodarska aktivnost stagnira in stopnja rasti BDP nazaduje ali je celo negativna, se zmanjšuje celotno agregatno povpraševanje po delovni sili. Zaradi recesije vsi sektorji ali vsaj večina zmanjšuje proizvodnjo in odpušča delovno silo, zato se brezposelnost lahko pojavlja med vsemi kategorijami zaposlenih ne glede na vrsto dela. Znižanje stopenj brezposelnosti in morda polno zaposlenost gospodarstvo doseže šele ob prehodu v drugi del cikla, v fazi oživljanja in v prosperiteti (Hrovatin, 2000, str.206-207).

Da bi se izognili ciklični brezposelnosti, pravi Schiller (2003, str.123), mora gospodarstvo rasti vsaj tako hitro kot delovna sila.

➤ Naravna brezposelnost

V tržnem gospodarstvu se brezposelnosti ni moč izogniti. Tudi ob polnozaposlitveni ravni zaposlenosti in produkta je nekaj trajne brezposelnosti, ki se imenuje naravna. Razloga za njen obstoj sta frikcijska in strukturna brezposelnost.

Naravna stopnja brezposelnosti predstavlja dolgoročni cilj gospodarstva. Opredeljena je med 4 in 6 odstotki, vendar pa ni stabilna. Vzroki za njeno povečanje so predvsem demografski, ekonomskopolitični in strukturni. Ukrepi za njeno zmanjšanje se navezujejo na ukrepe za znižanje frikcijske in strukturne brezposelnosti.

➤ Prikrita (latentna) brezposelnost

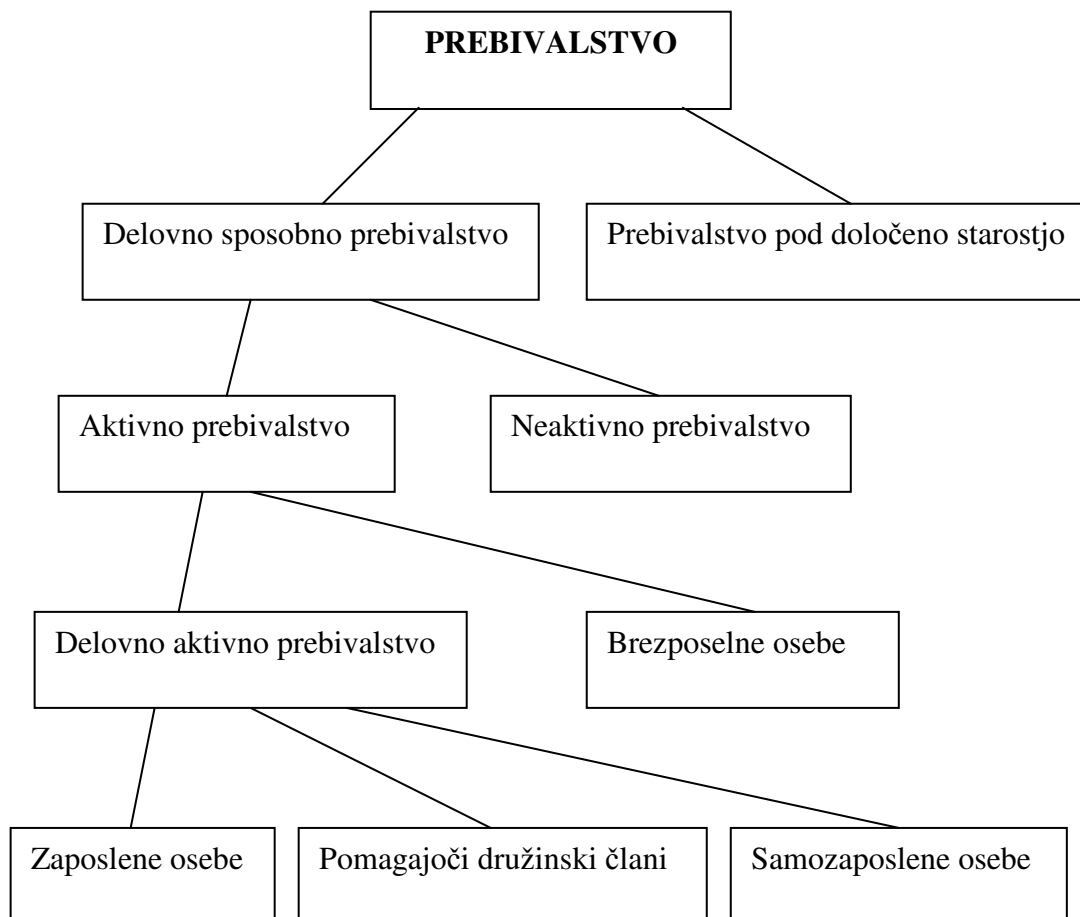
V to vrsto brezposelnosti spadajo zaposleni, ki sicer imajo zaposlitev, vendar ničesar ne prispevajo k BDP. Če bi jih odпусти, bi lahko dosegli enak BDP kot pred tem. Vendar pa je težko poimensko določiti tiste, ki na delovnih mestih nič ne delajo. Takšnih je pravzaprav zelo malo, saj vsak vsaj nekaj ur dnevno dela. Seštevek vseh nedelovnih ur in preračun ur na število zaposlenih pa razkrije število prikrito brezposelnih. To vrsto brezposelnosti lahko ugotavljamo le z ocenami. Zlasti visoka je bila v bivšem samoupravnem socialističnem sistemu, saj je bila osnovna človekova pravica pravica do dela. Zato je bila skupna brezposelnost razmeroma nizka, prikrita brezposelnost pa visoka (Hrovatin, 2000, str.207).

3.2.2 MERJENJE BREZPOSELNOSTI

Stopnjo brezposelnosti izračunamo tako, da število brezposelnih v nekem trenutku delimo s celotno delovno silo (aktivnim prebivalstvom).

$$\text{STOPNJA BREZPOSELNOSTI} = \text{BREZPOSELNI} / \text{AKTIVNO PREBIVALSTVO} * 100$$

Da pa bi lahko merili brezposelnost, je treba sprva opredeliti kategorije, ki so pomembne za njeno merjenje oziroma opredeliti, kdo je brezposelna oseba. To lahko ponazorimo z naslednjo sliko strukture prebivalstva glede na aktivnost.

Slika 2: Struktura prebivalstva glede na aktivnost (Domadenik, 1994).

Da bi lahko merili brezposelnost pa je treba opredeliti še tako imenovani delovni kontingent. Po tem med aktivno prebivalstvo v Sloveniji spadajo:

- moški v starosti 15-64 let.
- ženske v starosti 15-59 let.

Na področju merjenja brezposelnosti se v večini evropskih držav uporabljata dve različni metodi: To sta:

- registrsko merjenje brezposelnosti
- anketa o delovni sili

Pri teh dveh metodah gre za dve različno opredeljeni metodologiji, v katerih je brezposelnost različno opredeljena in prav zaradi tega obe metodi kažeta različne rezultate. Eno in drugo merjenje ni napačno ali slabo.

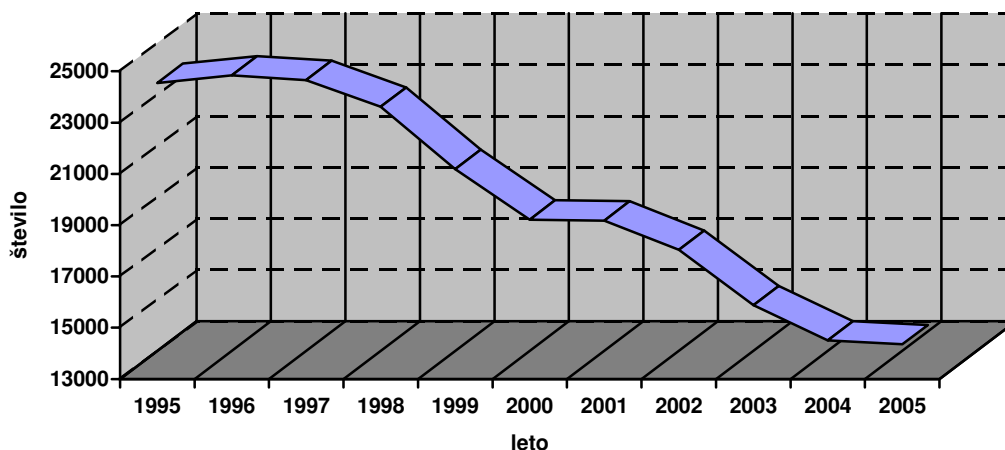
➤ **Registrsko merjenje brezposelnosti**

Register iskalcev zaposlitve zajame vsako osebo, ki je brez zaposlitve, in je kot iskalec zaposlitve prijavljena na regionalnem zavodu za zaposlovanje. Stopnja registrirane brezposelnosti predstavlja delež registriranih brezposelnih oseb v aktivnem prebivalstvu. Aktivno prebivalstvo poleg registriranih brezposelnih oseb predstavljajo še zaposlene in samozaposlene osebe, ki jih dobimo z mesečno raziskavo po podjetjih ZAP-M in iz registra zdravstvenih zavarovancev. V tem primeru spremljamo formalne delovne statuse prebivalstva (Domadenik, 1994, str.331).

Po zakonsko podprti opredelitvi Zavoda za zaposlovanje so brezposelne osebe (Bregar, Ograjenšek, Bavdaž, 1999, str.121):

- registrirane kot brezposelne na Zavodu za zaposlovanju
- nimajo zaposlitve in niso zaposlene
- niso lastniki ali solastniki podjetja, v katerem bi v zadnjem letu ustvarjali dohodek za preživljanje in ne opravljajo nobene samostojne dejavnosti
- niso lastniki, zakupniki ali uporabniki drugih nepremičnin, s katerimi se lahko preživljajo
- nimajo nobenih drugih virov rednih dohodkov za preživljanje

Nacionalne registre o brezposelnosti vodijo vse države. Tukaj gre predvsem za podatke o brezposelnih, ki se zbirajo na uradih za zaposlovanje ali v sorodnih državnih ustanovah sproti v administrativnih postopkih in ob njih. Glavne prednosti metode registrirane brezposelnosti so ažurnost podatkov (mesečni), razpoložljivost podatkov celo na ravni občin in relativno nizki stroški. Pomanjkljivosti se kažejo predvsem v občutljivosti na spremembe v zakonodaji, mednarodni neprimerljivosti in v dejstvu, da kažejo podatki formalno in ne dejansko stanje na trgu delovne sile.

Gibanje registrirane brezposelnosti

Slika 3: Gibanje brezposelnosti na področju Območne Službe Maribor (Poročilo ZRSZ OS Maribor za leto 2005).

Povečano povpraševanje po delovni sili v letu 2005 se je pozitivno odrazilo tudi na brezposelnosti. Le-ta se je na območju Območne službe Maribor znižala tudi v letu 2005 in je bila ob koncu leta najnižja po letu 1991, ko je bilo v registru brezposelnih 13.552 oseb.

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Stanje 31.12.	24.546	24.832	24.656	23.620	21.193	19.223	19.186	18.048	15.872	14.503	14.351
Povpr.	23.546	24.228	24.517	23.927	22.090	19.761	18.860	18.606	16.743	15.431	14.590

Tabela 2: Gibanje brezposelnosti na področju Območne Službe Maribor (Poročilo ZRSZ OS Maribor za leto 2005).

Ob koncu leta 2005 je bilo v registru brezposelnih Območne službe Maribor 14.351 oseb, kar je za 1,0% oziroma 152 oseb manj kot pred letom. V povprečju je bilo v registru brezposelnih 14.590 oseb, kar je 5,5% manj kot v letu 2004.

➤ **Anketno merjenje brezposelnosti**

Anketa o delovni sili je anketno statistično spremljanje aktivnosti prebivalstva, ki temelji na izbranem vzorcu gospodinjstev.

Mednarodni standardi definirajo brezposelnost kot stanje »popolnoma brez dela« v določenem časovnem obdobju. Definicija je zelo restriktivna in daje prednost zaposlenosti pred brezposelnostjo. Zaposlene in brezposelne osebe skupaj tvorijo aktivno prebivalstvo oziroma delovno silo (Domadenik, 1994, str.309).

Brezposelne osebe so po tej metodologiji opredeljene kot osebe, ki (Bregar, Ograjenšek, Bavdaž, 1999, str.120):

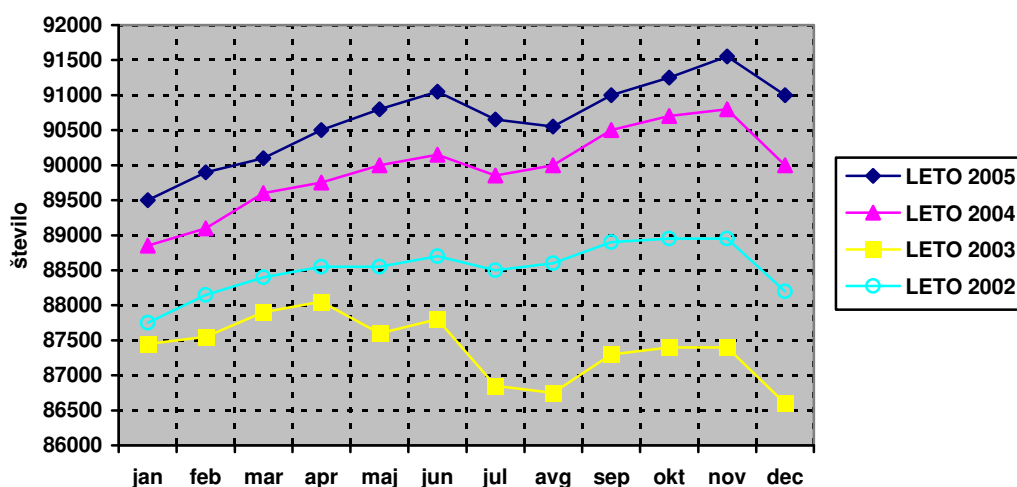
- v zadnjem tednu pred anketiranjem niso delale (niso bile zaposlene ali samozaposlene in niso opravile nikakršnega dela za plačilo)
- aktivno iščejo delo (v zadnjih štirih tednih so se oglasile na Zavodu za zaposlovanje)
- so takoj (v naslednjih dveh tednih) pripravljene sprejeti delo
- so že našle delo, vendar ga še ne opravljajo – opravljati ga bodo začele po anketiranju

V nasprotju z administrativnimi registri dobimo z anketnim zajemom podatkov sliko dejanske aktivnosti v populaciji v določenem referenčnem obdobju. Na podlagi anketnih podatkov lahko ocenimo, koliko ljudi je bilo dejansko delovno aktivnih ne glede na njihove formalne statuse, in koliko ljudi je bilo dejansko brezposelnih, ne glede na to, ali so bili registrirani kot brezposelni ali ne.

4 GIBANJE NA PODROČJU BREZPOSELNOSTI IN ZAPOSLOVANJA V OS MARIBOR

Ob koncu leta 2005 je bilo na področju Območne službe Maribor 91.037 delovno aktivnih prebivalcev, kar je za 1.027 oseb oziroma 1,1% več kot v decembru predhodnega leta (Letno poročilo ZRSZ).

4.1 ZAPOSLENOST

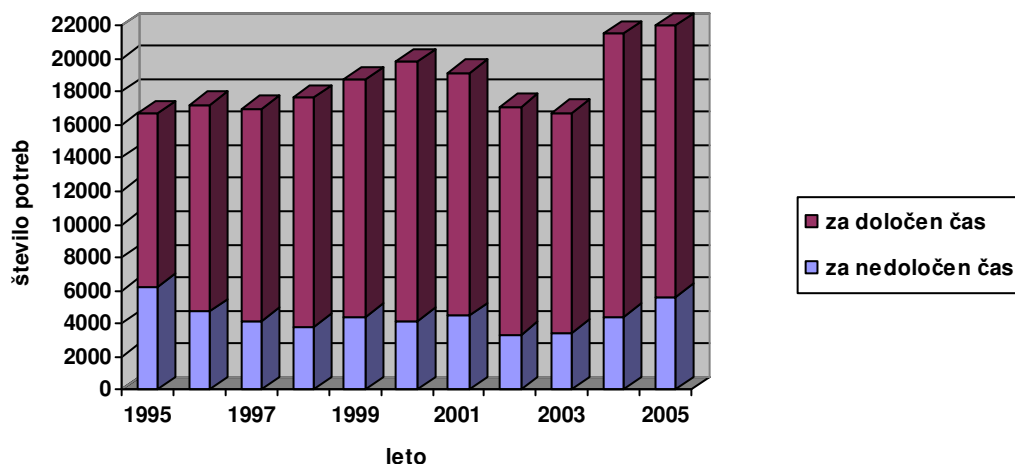

Slika 4: Gibanje zaposlenosti na področju Območne Službe Maribor (Poročilo ZRSZ OS Maribor za leto 2005).

Iz grafa je razvidno, da je bila zaposlenost najvišja novembra leta 2005 in kasneje spet nekoliko padla. Nasploh je bila zaposlenost v letu 2005 na višji ravni kot prejšnja leta. Ta trend se je dejansko nadaljeval, le leta 2003 je bila zaposlenost nižja kot leto prej. Vidimo tudi, da zadnja leta, z izjemo leta 2003, zaposlenost nekoliko naraste predvsem proti koncu leta, najbolj septembra, oktobra in novembra. Tako je bilo novembra leta 2005 zaposlenih nekje 91.500 ljudi.

Število zaposlitev se je povišalo, zaposlenost je večja, brezposelnost manjša, o tem ni dvoma. Decembra lani smo imeli v evidenci brezposelnih 14.351 ljudi, maja letos pa 14.263, s tem da jih je bilo vmes zaradi izpada javnih del na začetku leta in izteka zaposlitev za določen čas že dosti več, okoli 14.700. A samo v maju je bilo 888 novih zaposlitev (Dnevnik Večer, 21.06.2006).

4.2 POTREBE PO DELAVCIH

Slika 5: Gibanje povpraševanja po delavcih na področju Območne Službe Maribor (Poročilo ZRSZ OS Maribor za leto 2005).

Na povpraševanje po delovni sili vpliva stopnja gospodarske aktivnosti. Tako se je povpraševanje po delavcih in pripravnikih na področju Območne službe Maribor v letu 2005 zvišalo v primerjavi z letom 2004. Delodajalci so v letu 2005 prijavili 27.112 potreb po delavcih in pripravnikih, kar je za 26,0% več kot v predhodnem letu. Obseg potreb po delavcih se je povečal za 26,4%, prav tako se je povečal obseg potreb po pripravnikih za 7,6%. Razkorak med deležem registriranih potreb v letu 2005 in deležem registrirano brezposelnih oseb s področja Območne službe Maribor glede na vse slovenske potrebe oz. brezposelne se je nekoliko zmanjšal, saj so potrebe po delavcih predstavljale 13,4% vseh slovenskih potreb, brezposelni s področja Območne službe Maribor pa so v povprečju predstavljali 15,5% vseh brezposelnih v Sloveniji.

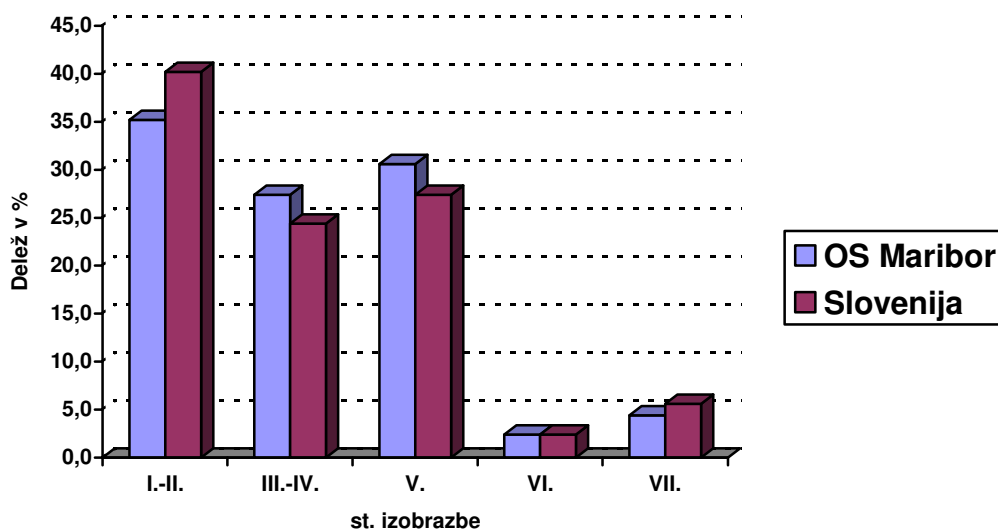
Največ zaposlujejo v storitvenih dejavnostih, zlasti v trgovini – tu dela že 12.263 ljudi, v enakem obdobju pred letom dni jih je bilo 10.652. In glede na to, da novi trgovski centri še kar rastejo, bo v trgovini zaposlenih še več delavcev. Precejšnja je tudi rast v kmetijskem sektorju, kjer so ugodni kazalci predvsem posledica sezonskega zaposlovanja, v predelovalnih dejavnostih pa je na splošno upad zaposlovanja, s tem pa da v posameznih proizvodnjah, denimo proizvodnji kovin, beležijo precejšnjo rast. V kovinski stroki je denimo zaposlenih 6503 delavcev, leto pred tem jih je bilo le 6211.

Iščejo se predvsem kovinarji. Delodajalci povprašujejo skorajda po vseh kovinarskih poklicih-iščejo strugarje, varilce, orodjarje, oblikovalce kovin, avtoličarje. Precejšnje povpraševanje je tudi v gradbeništvu po zidarjih, slikopleskarjih, gradbenih tehnikih, zelo pa se povečuje tudi interes za prevoznike, predvsem za mednarodni promet. V

storitvenem sektorju pa manjka predvsem gostincev - veliko povpraševanje je po natakarjih in kuharjih.

In kdo najtežje najde delo? Nedvomno ljudje brez izobrazbe, ki jih je med brezposelnimi največ – kar okoli 35 odstotkov je pomožnih delavcev in delavcev brez poklica. Po njih je najmanj povpraševanja. Zelo težko dobijo službo tudi gimnazijski maturanti in ekonomski tehniki. Ti v primeru, če kmalu ne najdejo zaposlitve, prehajajo v dolgotrajno brezposelnost. Za preusmeritev v drug poklic ali prekvalifikacijo nimajo želje. Prav zaradi takšnih obstaja tudi delavnica Drugače o poklicih, a mnogi niso zainteresirani vključiti se v te programe. Nekaj izhaja iz prepričanja okolja, zlasti staršev, da njihov otrok ne bo opravljal fizičnega dela, nekaj pa iz negativne izkušnje, ki jo je Maribor imel s kovinarsko industrijo, ki je kljub močni tradiciji hitro propadla.

4.3 IZOBRAZBENA STRUKTURA BREZPOSELNIH OSEB

Slika 6: Izobrazbena struktura brezposelnih oseb (Poročilo ZRSZ OS Maribor za leto 2005).

Nizka izobraženost brezposelnih ni le problem Maribora ampak tudi države. Izobraževanje in usposabljanje je najpomembnejši ukrep za izboljšanje kvalitete delovne sile in za zagotavljanje zaposlitvenih priložnosti najbolj ranljivih skupin na trgu delovne sile. Da bi izboljšali izobrazbeno raven prebivalstva, bo potrebna večja vključenost mladine v čim daljše začetno izobraževanje in odraslih v nadaljnje izobraževanje.

Izobraževalni sistem s svojim delovanjem ustvarja določeno izobrazbeno strukturo delovne sile in vpliva na njeno usklajenost z zahtevami gospodarstva. S prestrukturiranjem gospodarstva je prišlo do spremembe zahtev po določenem znanju in spretnostih, ki naj bi jih imela delovna sila. Izobraževalni sistem se ni bil sposoben

tako hitro prilagoditi novim zahtevam, zato je prišlo do naraščanja razlik med ponudbo in povpraševanjem na trgu delovne sile. Problem slovenskega izobraževalnega sistema je v dopuščanju zgodnjega izstopa in prehoda na trg delovne sile, kar pomeni, da se ustvarja nizko izobražena delovna sila, ki težko dobi zaposlitev. Če upoštevamo še starejšo delovno silo, ki se ji zaradi sistema neposredne varnosti v preteklem sistemu ni bilo treba izobraževati, lahko ugotovimo, da je pomanjkljiva izobrazba eden izmed glavnih povzročiteljev stanja in trajanja brezposelnosti v Sloveniji (Ignjatovič, 2002, str.21).

Dejavniki na trgu dela, ki posledično narekujejo strukturo prilivov v brezposelnost in odlivov iz brezposelnosti, vplivajo na izobrazbeno strukturo brezposelnih oseb.

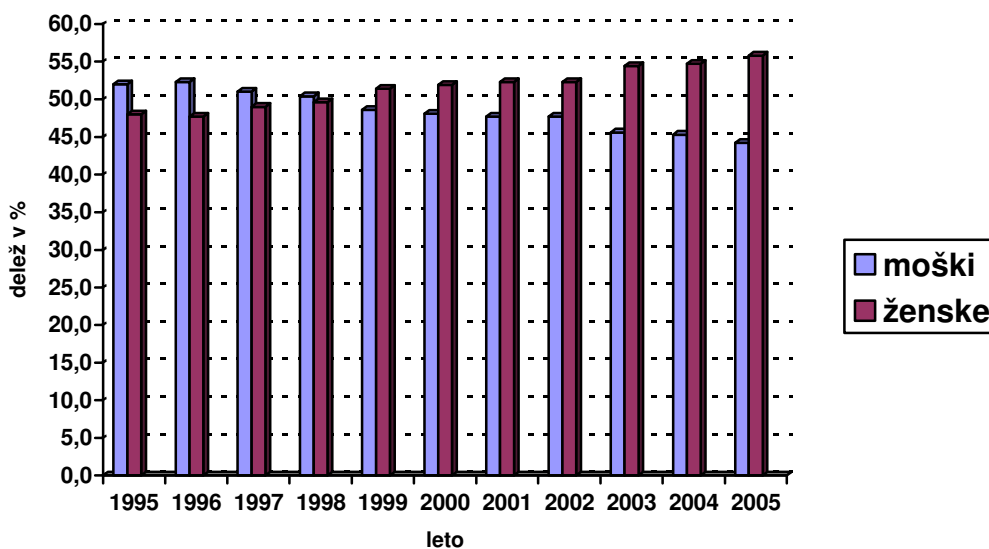
- na **I. stopnji izobrazbe** so prevladovali pomožni delavci in delavci brez poklica;
- na **II. stopnji izobrazbe** živilski delavci v slaščičarstvu, obdelovalci lesa, pomočniki peka in slaščičarja, konfekcijski pomočniki, pomožne šivilje, vozniki cestnih motornih vozil;
- na **III. stopnji izobrazbe** ročni obdelovalci kovin, administrativni manipulant, šivalci tekstilij, lesarji ter bolničarji;
- na **IV. stopnji izobrazbe** prodajalci, frizerji, natararji, šivilje, kuharji, avtomehaniki, ključavničarji, mizarji, slaščičarji konditorji, vozniki avtomehaniki, poslovni tajniki, administratorji, strugarji, slikopleskarji, krojači, peki in avtokleparji;
- na **V. zahtevnostni stopnji** ekonomski tehniki, gimnazijski maturanti, strojni, komercialni, gradbeni, zdravstveni, upravni in prometni tehniki, trgovinski poslovodje, kmetijski, živilski in kemijski tehniki, tehniki zdravstvene nege ter aranžerski tehniki;
- na **VI. izobrazbeni stopnji** ekonomisti, pravniki, poslovni sekretarji, komercialisti, inž. gradbeništva, tekstilne tehnologije, strojništva ter organizatorji dela;
- na **VII. stopnji izobrazbe** (univ.) dipl. ekonomisti, univ. dipl. pravniki, profesorji slovenščine, dipl. medicinske sestre, dipl. upravni organizatorji (vs), dipl. inž. tekstilstva, univ. dipl. inž. strojništva, profesorji nemščine, profesorji zgodovine ter dipl. inž. prometa.

V Sloveniji postaja glede na izobrazbeno strukturo trg dela vedno bolj zahteven. V prihodnosti skoraj polovica aktivnega prebivalstva ne bo imela nikakršnih možnosti, če se ne bo dodatno usposobila. To velja še posebej za nekvalificirano presežno delovno silo, saj bodo slednji kmalu v dalj časa trajajoči odprti brezposelnosti (Hribar Milič, 1993, str.284). Ravno zaradi tega je politika zaposlovanja usmerjena v razne programe dodatnega izobraževanja in usposabljanja, saj s tem želi omogočati tovrstnim brezposelnim boljši položaj na trgu dela.

	Skupaj	Stopnja izobrazbe				
		I.-II.	III.-IV.	V.	VI.	VII.
OS Maribor						
Brezposelne osebe (31.12.05)	14.351	5.045	3.938	4.389	348	631
-struktura v % na dan 31.12.05	100,0	35,2	27,4	30,6	2,4	4,4
-struktura v % na dan 31.12.04	100,0	35,2	28,1	30,6	2,3	3,8
Slovenija						
Brezposelne osebe (31.12.05)	92.575	37.181	22.565	24.411	2.232	5.186
-struktura v % na dan 31.12.05	100,0	40,2	24,4	27,4	2,4	5,6
-struktura v % na dan 31.12.04	100,0	41,0	24,3	27,4	2,3	5,0

Tabela 3: Izobrazbena struktura brezposelnih (Poročilo ZRSZ OS Maribor za leto 2005).

4.4 SPOLNA STRUKTURA BREZPOSELNIH OSEB

Slika 7: Spolna struktura brezposelnih oseb ob koncu let (Poročilo ZRSZ OS Maribor za leto 2005).

Med brezposelnimi je ponovno porasel tudi delež žensk, kar je posledica večjega priliva iz panog, ki zaposlujejo večinoma ženske (npr. tekstilna industrija) in slabših zaposlitvenih možnosti. Prav tako sta se povečala deleža starejših od 50 let in več ter dolgotrajno brezposelnih. Deleži ostalih skupin brezposelnih so se znižali, kar je predvsem posledica aktivnosti zavoda na področju vključevanja brezposelnih oseb v programe aktivne politike zaposlovanja in spodbujanja ter usposabljanja brezposelnih za večjo lastno angažiranost pri iskanju dela. Starost brezposelnih oseb je eden pomembnejših dejavnikov za zaposlitev. Ob tem pa je še dodaten omejitven

dejavnik izobrazba, saj je med brezposelnimi starejšimi 50 let in več kar 43,6% oseb brez strokovne izobrazbe. Kljub temu pa delež starejših v zadnjih letih praviloma upada, kar je med drugim posledica večje lastne aktivnosti brezposelnih oseb ter posebnih ukrepov za vzpodbujanje zaposlovanja starejših težje zaposljivih oseb.

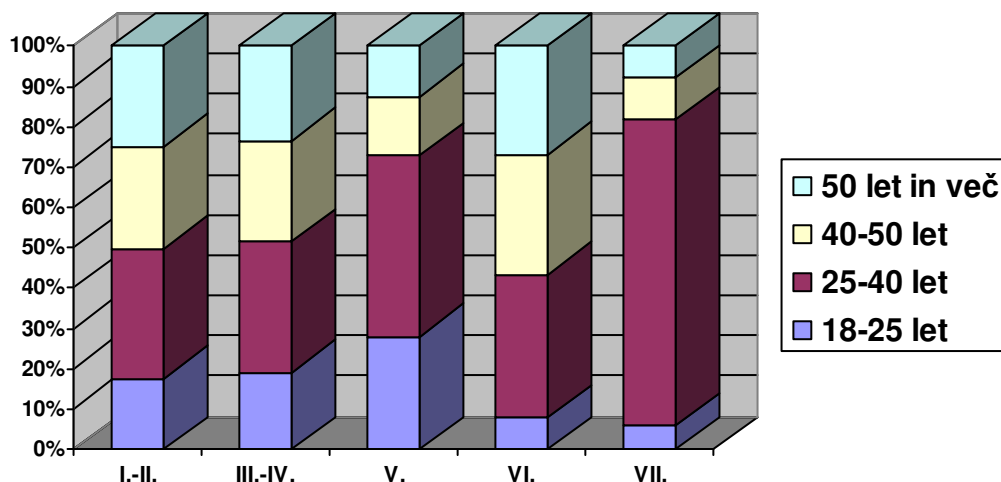
Za naraščanje brezposelnih žensk je krivo tudi dejstvo da se ženske težje zaposlujejo. Razloge zato lahko iščemo predvsem v tem, da so geografsko in poklicno manj mobilne in pogosto diskriminirane s strani delodajalcev v primerjavi z moškimi zaradi večjih stroškov, povezanih s porodniškimi dopusti, pogostejšimi bolniškimi dopusti... Delodajalci še vedno obravnavajo žensko delovno silo zaradi njihove reproduktivne funkcije kot nezanesljivo in drago, in jo raje, če imajo možnost, nadomestijo z moško. Ženske prevzemajo hkrati s službenimi obveznostmi tudi večino družinskih, kar je glavni razlog za označevanje ženske delovne sile kot nestalne, neprilagodljive in manj zanesljive.

Za žensko delovno silo je značilno (Pirher, 1994, str.53):

- V večini zahodnih držav so stopnje ženske brezposelnosti nekoliko višje od stopenj moške brezposelnosti. Najpomembnejši razlog je nižji delež aktivnih v primerjavi s celotno populacijo v aktivni starostni dobi.
- Dotok žensk na trg dela ima tendenco naraščanja ter je večji od dotoka moških. Za povečan dotok žensk (zlasti do 25.leta in po 30. letu) pa ni zadostnega števila delovnih mest.
- Ženska delovna sila se težje zaposluje, ker je geografsko in poklicno manj mobilna in ima v povprečju slabšo izobrazbo in je pri delodajalcih v primerjavi z moško delovno silo bolj diskriminirana zaradi večjih stroškov povezanih s porodniškimi dopusti, pogostejšimi bolniškami itd.

Moški imajo prednost pri zaposlovanju, ker sodijo v delovno moč, v katero se splača vlagati, saj gre za bolj dolgoročne naložbe. Ženske predstavljajo tako imenovano drugotno delovno moč, ki s svojim dohodkom le dopolnjuje družinski proračun. Ženske imajo več družinskih obveznosti in so manj stalne delavke. Zaposlitev ženske je za delodajalca kljub nižji plači vseeno večji strošek (Jogan, 1986, str. 14).

4.5 STAROSTNA STRUKTURA BREZPOSELNIH OSEB

Slika 8: Starostna struktura brezposelnih oseb ob koncu leta 2005 (Poročilo ZRSZ OS Maribor za leto 2005).

LETA STAROSTI	Stopnja izobrazbe					31.12.2005		31.12.04 v
	I.-II.	III.-IV.	V.	VI.	VII.	Skupaj	v %	%
do 18 let	18	1	0	0	0	19	0,1	0,1
18-25 let	874	750	1.223	27	37	2.911	20,3	22,0
25-40 let	1626	1.273	1.971	124	479	5.473	38,1	37,4
40-50 let	1271	989	643	103	67	3.073	21,4	22,0
50 in več	1255	925	552	94	49	2.875	20,0	18,5
SKUPAJ	5044	3.938	4.389	348	632	14.351	100,0	100,0

Tabela 4: Podatki o starostni strukturi brezposelnih oseb (Poročilo ZRSZ OS Maribor za leto 2005).

Kot je razvidno že iz grafa izobrazbene strukture je največje število brezposelnih oseb s prvo in drugo stopnjo izobrazbe in starih med 25 in 40 let. Prav tako je največje število brezposelnih z drugo in tretjo stopnjo izobrazbe starih med 25 in 40 let. Dejansko se ta trend pojavlja pri vseh stopnjah izobrazbe, kar pomeni da je največ brezposelnih oseb starih med 25 in 40 letom. Skupaj, ne glede na stopnjo izobrazbe, je 38,1 odstotka brezposelnih oseb starih med 25 in 40 letom.

5 ORGANIZIRANOST IN ODPRAVLJANJE BREZPOSELNOSTI ZAVODA ZA ZAPOSLOVANJE MARIBOR

5.1 AKTIVNA POLITIKA ZAPOSLOVANJA

Aktivna politika zaposlovanja (v nadaljevanju APZ) je sklop ciljno usmerjenih ukrepov in programov, ki se odvijajo na trgu dela ter ustvarjajo dodatne delovne možnosti, povečujejo poklicno, sektorsko in prostorsko mobilnost delovne sile, omogočajo prilagajanje znanj in usposobljenosti delavcev za spremenjene pogoje produkcije v tržni konkurenci. Spodbujajo razvoj podjetniških iniciativ in samozaposlovanje kandidatov za delo.

Trg delovne sile je temeljni mehanizem alokacije delovne sile in njene evalvacije. Vendar pri opravljanju teh nalog prihaja do številnih ekonomskih in socialnih napak, ki se kažejo v naraščajočem problemu brezposelnosti. Države skušajo z različnimi oblikami regulacije omiliti te napake, ki nastanejo pri delovanju trga delovne sile. Med najpomembnejše spada politika zaposlovanja, ki je v svojih prvinah del ekonomske in socialne politike (Kopač, 2002, str.144).

5.1.1 NASTANEK AKTIVNE POLITIKE ZAPOSLOVANJA

Aktivna politika zaposlovanja je nastala kot dopolnilo makroekonomski in socialni politiki. Zanj je značilno, da zasleduje tako ekonomske kot socialne cilje, njen temeljni cilj pa je omejevanje brezposelnosti.

Ukrepe aktivne politike zaposlovanja poznajo zlasti razvite države, ki si prizadevajo z različnimi subvencijami države zmanjšati stopnjo brezposelnosti ter na ta način z ohranjanjem socialnega miru utrditi politične pozicije vladajoče stranke.

APZ je nastala predvsem zato, da bi z njeno pomočjo izboljšali delovanje trga dela in bi odpravili njegov stranski produkt, to je brezposelnost. APZ se je najprej pojavila na Švedskem konec štiridesetih let prejšnjega stoletja. Zamisel o APZ je nastala v okviru Rehn-Meidnerjevega modela gospodarskega in socialnega razvoja, ki sta se med drugim ukvarjala z vprašanjem, kako preprečiti, da bi strukturne spremembe v gospodarstvu vodile v brezposelnost, saj so te povzročale presežke delovne sile v nekaterih in primanjkljaj v drugih sektorjih, in kako s selektivnimi ukrepi spodbuditi odpiranje novih delovnih mest v prve in usmerjati delovno silo v druge sektorje (Svetlik, 1985, str.107).

Na Švedskem so model v večjem obsegu začeli uporabljati šele deset let po njegovem nastanku, druge razvite države pa so posamezne prvine APZ začele uvajati v šestdesetih letih, zlasti na podlagi priporočil OECD.

Obseg programov in ukrepov APZ, ki so nastali v šestdesetih in sedemdesetih letih, se je vseskozi širil in dobival svojo veljavo. Drugo polovico devetdesetih let pa lahko označimo za čas splošne uveljavitve APZ, saj je APZ postala temeljni način uravnavanja zaposlovanja v državah EU.

5.1.2 RAZVOJ UKREPOV AKTIVNE POLITIKE ZAPOSLOVANJA V SLOVENIJI

Do konca osemdesetih let Slovenija ni imela večjih izkušenj z ukrepi in programi aktivne politike zaposlovanja za reguliranje povpraševanja po delovni sili. Potrebe po tovrstnem poseganju države na trg dela ni bilo, saj je relativna brezposelnost bila izredno nizka tako, da se je lahko govorilo celo o polni zaposlenosti. To je bilo posledica družbenih odnosov, ko je prevladovala dogovorna plansko-administrativna ekonomija in ni deloval pravi trg delovne sile kakor trg nasploh.

Politične in ekonomske spremembe v Sloveniji začetkom devetdesetih letih; osamosvojitve Slovenije, prehod na tržno gospodarstvo, proces privatizacije ter naraščanje brezposelnosti, je narekovalo vse večje vlaganje države v ukrepe aktivne politike zaposlovanja. Tako so bili leta 1991 z Zakonom o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti opredeljeni ukrepi aktivne politike zaposlovanja, ki so v devetdesetih letih kvalitetno prispevali na eni strani k ohranjanju socialnega miru na drugi strani pa k dvigu izobrazbenega nivoja in funkcionalne usposobljenosti kadrov. Ti ukrepi tudi kvalitetno prispevajo k zmanjševanju odstopanj med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela ter na ta način hitrejšemu zaposlovanju brezposelnih.

Strokovna mnenja glede smotrnosti vlaganja države v ukrepe aktivne politike zaposlovanja so zelo različna. Posamezni strokovnjaki so mnenja, da pozitivno naravnana aktivna politika zaposlovanja v letih izrazito visoke brezposelnosti prispevala k ohranjanju socialnega miru ter hitrejšemu odpiranju novih delovnih mest v okviru obstoječih ali novih dejavnosti. Na drugi strani pa so zlasti ekonomisti tisti, ki menijo, da s financiranjem ukrepov APZ država zmanjšuje gospodarsko moč zdravih podjetij, ki bi ob manjših obdavčitvah lahko hitreje ustvarjala nova delovna mesta. *»Za zaposlitvene programe kritiki pravijo, da so razsipni in da bi z drugačnimi ukrepi (npr. s spodbujanjem investicij) lahko bolj učinkovito pomagali brezposelnim. Pri zavarovanju za brezposelnost, posebej če je radodarno, pa obstaja nevarnost, da škodujejo vplivu na intenzivnost iskanja zaposlitve kot na odločitev o sprejemu zaposlitve.«* (dr. Milan Vodopivec, dnevnik Delo - Gospodarska gibanja, junij 1995). Vendar so razvite države dojele, da je ekonomski razvoj države odvisen od kvalitete življenja prebivalstva, kar je pogojeno ne le z ekonomsko temveč tudi s socialno politiko države.

Poseganje države na trg dela je v določenih razmerah, ko nastanejo prevelika odstopanja med ponudbo in povpraševanjem, nujno potrebna, vendar morajo biti ukrepi države v skladu z ekonomskimi zakonitostmi in sicer, morajo biti doseženi učinki večji od finančnega vložka. Zato bi moral biti vsak ukrep pred uvedbo dobro

analiziran, upošteva kratkoročne in dolgoročne učinke ukrepa in sicer na vseh področjih družbenega razvoja od ekonomskih do socialnih in političnih učinkov.

Vlada RS je februarja 2000 sprejela Program boja proti revščini in socialni izključenosti. Tako je preprečevanje revščine in socialne izključenosti postal eden temeljnih ciljev socialne politike Slovenije, program pa predstavlja celovito državno strategijo na področju, ki lahko prispeva k zmanjševanju socialne izključenosti, to pa so politika zaposlovanja, izobraževanja, zdravstva, stanovanjske politike in politike socialnega varstva.

5.2 PROGRAMI IN UKREPI AKTIVNE POLITIKE ZAPOSLOVANJA

Ukrepi aktivne politike zaposlovanja so neposredno ali posredno namenjeni brezposelnim osebam oz. zaposlenim, katerim grozi, da bi ostali brez zaposlitve – trajnim presežnim delavcem. Učinki, ki so jih razvite države dosegale z uvedbo tovrstnih ukrepov kot instrument ekonomske in socialne politike.

Temeljni cilj vseh ukrepov APZ je vključevanje v delo oziroma usposobitev za vključitev v delo ali ohranitev zaposlitve. Tako aktivna politika zaposlovanja predstavlja enega temeljnih instrumentov države za zmanjševanje strukturnih neskladij na trgu dela ter blažitev posledic brezposelnosti.

V letu 1997 so bile prvič oblikovane skupne usmeritve politike zaposlovanja v EU, ki določajo štiri osnovne stebre te politike: (Poročevalec državnega zbora RS, št.62/2001 str. 54), ki so predstavljeni v nadaljevanju.

5.2.1 POVEČANJE ZAPOSLEJIVOSTI PREBIVALSTVA - I. STEBER

- **Omogočiti nov začetek vsakemu mlademu brezposelnemu**

Pričakovanja: Vsem mladim brezposelnim je treba po šestih mesecih brezposelnosti omogočiti ponoven začetek v obliki izobraževanja, usposabljanja, preusposabljanja, delovne prakse, kreiranja delovnih mest ali drugih zaposlitvenih ukrepov.

- **Preprečevanje dolgotrajne brezposelnosti**

Pričakovanja: Dolgotrajno brezposelnim osebam, je treba omogočiti ponoven začetek.

- **Nadomeščanje pasivnih ukrepov z razvojem aktivnih programov za povečanje zaposljivosti**

Pričakovanja: Povečanje števila brezposelnih oseb, vključenih v programe aktivne politike zaposlovanja. Osnovni namen je vzpostaviti enako razmerje med izdatki za aktivno politiko zaposlovanja in ukrepov z razvojem aktivni in postopno doseganje povprečja ali najmanj 20% treh najuspešnejših držav Evropske unije.

- **Razvoj socialnega partnerstva s ciljem izboljšanja zaposljivosti**

Pričakovanja: Socialni partnerji se morajo v najkrajšem možnem času na posameznih ravneh dogovoriti o možnostih oziroma načinih usposabljanja, pridobitvi delovnih izkušenj, pripravnih in drugih ukrepov za izboljšanje zaposljivosti. Treba je zagotoviti razvoj možnosti vseživljenjskega učenja.

- **Omogočiti razvoj vseživljenjskega učenja**

Pričakovanja: Razviti temelje za dinamično in inovativno prilagajanje ljudi spreminjajočim se zahtevam, ki so posledica hitrega tehnološkega razvoja.

- **Zmanjšanje osipa iz izobraževanja in olajšanje prehoda med šolo in delom**

Pričakovanja: Izboljšanje kakovosti šolskega sistema, da bi se občutno zmanjšalo število mladih, ki iz najrazličnejših razlogov opustijo šolanje, oziroma ne nadaljujejo šolanja po osnovni šoli.

5.2.2 POSPEŠEVANJE PODJETNIŠTVA IN PODJETNIŠKE MISELNOSTI – II. STEBER

- **Razvoj podjetniške kulture**

Pričakovanja: Povečanje stopnje podjetnosti prebivalstva s pomočjo promocije vrednot podjetniške kulture v okviru formalnega izobraževanja in usposabljanja odraslih.

- **Poenostavitev administrativnih postopkov in s tem povezanih režijskih stroškov**

Pričakovanja: Občutno zmanjšanje stroškov odpiranja in skrajšanje časa, ki je potreben za odpiranje novega podjetja.

- **Pospeševanje samozaposlovanja in razvoja malih podjetij**

Pričakovanja: Spodbuditi hitrejši razvoj samozaposlovanja in malih podjetij s pomočjo pospešenega vlaganja v znanje in usposobljenost nosilcev za poslovanje v širšem evropskem prostoru z novimi oblikami financiranja, zagotovitvijo cenejšega dostopa do kapitala.

- **Razvoj novih zaposlitvenih priložnosti v okviru lokalnih zaposlitvenih iniciativ**

Pričakovanja: Proučitev ukrepov za kar najboljše izkoriščanje možnosti oblikovanja novih delovnih mest na lokalni ravni in novih aktivnosti, povezanih s potrebami, ki jih trg še ne zadovoljuje, ter priložnosti odprava ovir pri uresničevanju programov.

- **Zmanjšanje obremenitve povezane s plačami zaposlitev ter zmanjšanje davka na dodano vrednost za delovno intenzivne panoge**

Pričakovanja: Postopno znižanje davčnih obremenitev, davčnih stroškov dela in drugih stroškov povezanih z delom tako, da se ohrani finančno ravnovesje v sistemu

socialnega varstva. Znižanje stopnje davka na dodano vrednost v delovno intenzivnih panogah, da bi se povečala njihova izvozna konkurenčnosti.

5.2.3 POVEČANJE PRILAGODLJIVOSTI PODJETIJ IN ZAPOSLENIH – III. STEBER

- **Modernizacija organizacije dela**

Pričakovanja: Doseči dogovor med socialnimi partnerji na vseh ravneh in prilagoditi obstoječo zakonodajo tako, da bo omogočeno uvajanje fleksibilnih oblik dela, kar bo prispevalo k povečevanju konkurenčnosti podjetij in večji fleksibilnosti trga dela ob hkratnem zagotavljanju varnosti zaposlenih.

- **Prestrukturiranje gospodarskih sektorjev in spodbujanje vlaganj v razvoj kadrovskega vira**

Pričakovanja: Povečano vlaganje v razvoj človeških virov v podjetjih in vzpostavljanje kadrovskega infrastrukturnih pogojev za prilagajanje podjetij in zaposlenih potrebnim strukturnim spremembam.

5.2.4 IZENAČEVANJE MOŽNOSTI ZAPOSLOVANJA – IV. STEBER

- **Zagotavljanje enakih možnosti med spoloma in usklajevanje poklicnega in družinskega življenja – ponovna vključitev na trg dela**

Pričakovanja: Zmanjšanje razlike v stopnji brezposelnosti med ženskami in moškimi z aktivnimi ukrepi pospeševanja zaposlovanja žensk, ki naj bi vplivali tudi na zastopanost žensk v posameznih gospodarskih sektorjih in poklicih. Povečanje dostopnosti storitev na področju varstva.

- **Ponovno vključevanje na trg dela**

Pričakovanja: Zagotovi se ponovno vključevanje žensk in moških na trg dela, še posebej tistih po daljši odsotnosti. Postopno odpravljanje ovir pri zaposlovanju.

- **Pospeševanje vključevanja invalidov na trg dela**

Pričakovanja: Posebna pozornost se nameni invalidom pri njihovem vključevanju na trg dela.

5.3 UKREPI AKTIVNE POLITIKE ZAPOSLOVANJA IN UKREPI, KI SE IZVAJAJO V OS MARIBOR

Ukrepi aktivne politike zaposlovanja v Sloveniji so trenutno usmerjeni predvsem na tri glavna področja:

- povečanje zaposljivosti
- zagotavljanje socialne vključenosti
- kreiranje novih delovnih mest in povečanje prilagodljivosti podjetij

Izvajalec večine programov APZ je Zavod RS za zaposlovanje na podlagi pogodb z Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve. V Mariboru ukrepe aktivne politike izvaja Zavod RS za zaposlovanje Območna služba Maribor (v nadaljevanju OS Maribor), ki poleg upravne enote Maribor obsega še upravno enoto Lenart, upravno enoto Pesnica, upravno enoto Ruše in upravno enoto Slovenska Bistrica.

V letu 2005 so se na OS Maribor izvajali s sofinanciranjem sredstev ESS (Evropski socialni sklad) naslednje aktivnosti oz. podaktivnosti:

- informacijski centri iskalcev zaposlitve (418 oseb)
- usposabljanje na delovnem mestu (62 oseb)
- formalno izobraževanje (512 oseb)
- nacionalne poklicne kvalifikacije (22 oseb)
- projektno učenje za mlade (PUM) (17 oseb)
- subvencije za samozaposlitev (239 oseb)

Skupno je bilo v vse navedene aktivnosti, ko so bile sofinanciranje s sredstvi ESS, vključenih 1.270 oseb.

5.3.1 INFORMIRANJE IN POKLICNO SVETOVANJE

Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti opredeljuje aktivnosti iz področja poklicne orientacije. Te aktivnosti so naslednje:

- poklicna orientacija šolajoče mladine,
- poklicna orientacija odraslih in
- Zoisove štipendije.

V ta sklop aktivnosti spada še vso delo, ki se opravi v Centru za informiranje in poklicno svetovanje (CIPS): CIPS je namenjen informativnemu in svetovalnemu delu za odrasle in mladino, nudi pomoč poklicnim svetovalcem iz Zavoda, šolskim svetovalnim delavcem ter številnim drugim posameznikom in institucijam.

➤ CENTRI ZA INFORMIRANJE IN POKLICNO SVETOVANJE

Center za informiranje in poklicno svetovanje pri OS Maribor deluje že štiri leta. Osnovni namen CIPS-a je že izražen v samem naslovu institucije. V letu 2005 je 7.854 ljudi obiskalo CIPS, kjer so lahko poiskali informacije iz področja zaposlovanja, izobraževanje doma in v tujini, štipendiranja, spoznavali so poklice in izobraževalne ustanove.

V primerjavi s predhodnim letom se je število obiskov v CIPS-u zmanjšalo kar za eno tretjino: od 11.852 v letu 2004 se je število informiranj in svetovanj zmanjšalo v letu 2005 na 7.854. Vzrokov za tako stanje je kar nekaj: psihologinja – svetovalka je v začetku leta odšla na drugo delovno mesto, bibliotekarka, ki je bila zaposlena za določen čas, je prav tako morala oditi, skoraj pol leta v CIPS-u niso dežurali psihologi – svetovalci, ker so imeli prepoved svetovanja mladini. Stalno zaposlena v

CIPS-u sta le koordinator področja in informatorka ter občasno preko javnih del še ena delavka, ki opravlja delo bibliotekarke in informatorke.

Za mladino je bilo opravljenih 411 svetovanj ter 133 za odrasle. Posredovanih je bilo 4.599 telefonskih informacij. CIPS je obiskalo 127 skupin, v katerih je bilo 1.637 odraslih oseb oziroma mladine.

➤ DRUGAČE O POKLICIH

Organizacijo predstavitev poklicev v okviru projekta Drugače o poklicih je tudi v tem letu opravil Impol – Kading (s sodelovanjem zavoda). Osnovnošolcem in dijakom so predstavili 77 različnih poklicev. Organizirali so 136 predavanj, od tega je bilo izvedenih 80 predavanj za učence osmih ali devetih razredov osnovnih šol, 34 predavanj za dijake zaključnih letnikov srednjih šol in 22 predavanj za brezposelne osebe.

➤ POKLICNA ORIENTACIJA PRED VKLJUČITVIJO V UKREPE

Število brezposelnih oseb je v OS Maribor ob koncu leta 2005 znašalo 14.351. V tem številu je delež nezaposlenih žensk 55,8%, visok je tudi delež nezaposlenih do 26. leta starosti (24,3%), prav tako sta visoka deleža nezaposlenih starejših od 50 let (20,0%) ter populacija dolgotrajno brezposelnih (48,6%). Delo s populacijo brezposelnih je iz leta v leto bolj zahtevno (nizka izobrazbena struktura, dolgotrajna brezposelnost, socialna problematika, invalidi, kriminaliteta). Potrebno je veliko angažiranja za doseganje pozitivnih rezultatov: vključevanje v zaposlitev, prekvalifikacije, izobraževanje, usposabljanje. Ta populacija potrebuje prav tako veliko motivacijske podpore. Psihologi - poklicni svetovalci so vedno bolj angažirani pri pomoči brezposelnim, da dosegajo navedene cilje na eni strani, na drugi strani pa vedno tesneje sodelujejo s svetovalci zaposlitve pri zahtevnih postopkih motiviranja brezposelne populacije. Najbolj perspektivni del brezposelne populacije so predvsem mladi do 26. leta. Njih skušajo poklicni svetovalci motivirati za vključitev v različne programe izobraževanja, da si na tak način pridobijo večje zaposlitvene možnosti. Novost je tudi projekt Informiranje in svetovanje za mlade (ISM), ki poteka pod okriljem Centra RS za poklicno izobraževanje in Evropskega socialnega sklada in ga v Mariboru izvaja svetovalka, usposobljena za delo z mladostniki, ki so izstopili iz osnovnošolskega oziroma srednješolskega izobraževanja. V navedeni projekt se torej vključujejo osipniki.

5.3.2 SVETOVANJE IN POMOČ PRI ZAPOSLOTVI

➤ POMOČ PRI NAČRTOVANJU POKLICNE POTI IN ISKANJU ZAPOSLOITVE

Programi pomoči pri načrtovanju poklicne poti in iskanju zaposlitve so namenjeni tistim, ki še nimajo izoblikovanega zaposlitvenega ali poklicnega cilja oziroma ne vedo kako ga doseči. Cilj vključitev v omenjene programe je aktiviranje in

motiviranje brezposelnih oseb na takšen način, da si pridobijo veščine iskanja zaposlitve, komunikacijske in socialne veščine, ki so nujno potrebne za aktivno iskanje zaposlitve, usposabljanje za učinkovitejše nastopanje na trgu dela, pomoč pri načrtovanju poklicne poti ter kreiranju svoje nadaljnje poklicne poti.

V okviru programov Pomoči pri načrtovanju poklicne poti in iskanju zaposlitve je Območna služba Maribor v letu 2005 izvajala naslednje programe:

- Program Motivacija za spremembe in aktiviranje »Kje in kako poiskati možnosti tam, kjer možnosti ni« je bil izveden v štirih skupinah. Cilj programa je aktiviranje skozi razumevanje lastnih omejitev (samoaktiviranje), spoznavanje in aktiviranje skritih potencialov in moči za aktivno delovanje, razumevanje in sprejemanje sprememb.
- Z namenom usposobiti udeležence za uspešno soočenje z zahtevami učnega procesa in lastnega načrtovanja učenja ter tehnikami učenja za doseganje osebnih učnih ciljev je bila izvedena ena dvodnevna delavnica »Odrasli se učimo drugače«.
- Delavnice »Skupinske oblike svetovanja« (SOS), namenjene brezposelnim osebam od pete stopnje izobrazbe naprej.

➤ INFORMACIJSKI CENTRI ISKALCEV ZAPOSLOTITVE

V letu 2005 je bil objavljen javni razpis za izvajalce aktivnosti Informacijskih centrov iskalcev zaposlitve. Namen podaktivnosti je bil seznanjanje brezposelnih z elementi učinkovitega nastopanja na trgu dela, pridobitev temeljnih veščin za aktivno in učinkovito iskanje zaposlitve, motiviranje in usposobitev za aktivnejši pristop k reševanju lastne brezposelnosti. Hkrati je bila delavnica namenjena pridobivanju informacij o možnostih izobraževanja ter zaposlovanje s ciljem povečati informiranost iskalcev zaposlitve z možnimi načini iskanja zaposlitve, izboljšati njihovo prilagodljivost na trgu delovne sile in njihovo motiviranje ter povečanje zaposlitvenih možnosti.

Za izvajanje podaktivnosti za Območno službo Maribor so bili izbrani naslednji izvajalci: Doba, Zavod ZIP, Inštitut za razvijanje osebne kakovosti, Andragoški Zavod – ljudska univerza Maribor in Centerkontura iz Ljubljane.

➤ KLUBI ZA ISKANJE ZAPOSLOTITVE

Klubi za iskanje zaposlitve usposablajo udeležence za sistematično iskanje zaposlitve, kar jim omogoča samostojno in aktivnejše delovanje na trgu dela in zagotavlja pomoč pri hitrejšem iskanju zaposlitve. Udeleženci se v klubu naučijo veščin, kot so pregled svojih kvalifikacij, znanj, delovnih izkušenj in drugih lastnosti, iskanje zaposlitev in vzpostavljanje stikov s potencialnimi delodajalci.

Na področju Območne službe Maribor so do 01.06.2005 klube izvajali trije izvajalci, po izvedenem javnem razpisu, ki je bil zaključen 01.08.2005 pa dva izvajalca.

➤ DELOVNI PREIZKUS

Preizkušanje in preverjanje sposobnosti bodočega sodelavca pred sklenitvijo pogodbe o zaposlitvi predstavlja dodatno možnost delodajalca, da ugotovi, ali je

izbrana oseba zdravstveno in delovno primerna za opravljanje konkretnega dela. V letu 2005 je bilo v podaktivnost vključenih 253 brezposelnih oseb (od tega 131 ali več kot 50% žensk), kar pomeni glede na leto 2004 le 71%. Veliko zmanjšanje vključitev v letu 2005 glede na leto poprej gre pripisati večjemu številu novih podaktivnosti, ki so se izvajale v letu 2005 in v katere je OS Maribor vključevala brezposelne osebe.

➤ ZDRAVSTVENO ZAPOSLOVITVENO SVETOVANJE

Zdravstveno zaposlitveno svetovanje je podaktivnost aktivne politike zaposlovanja, namenjena brezposelnim osebam, ki ga izvaja zdravnik specialist medicine dela, prometa in športa. Cilj aktivnosti je pomoč brezposelnim invalidom in drugim brezposelnim osebam z okvaro zdravja pri iskanju ustrezne primerne zaposlitve.

5.3.3 USPOSABLJANJE IN IZOBRAŽEVANJE

➤ INSTITUCIONALNO IZOBRAŽEVANJE

Programi izpopolnjevanja in usposabljanja so se v letu 2005 izvajali v obliki tečajev, predavanj, seminarjev in drugih programov usposabljanja za pridobivanje dodatnih ali poglobljanje pridobljenih znanj, spretnosti in sposobnosti. Tako so se udeleženci usposobili za opravljanje različnih del in nalog, hkrati pa so se jim povečale njihove zaposlitvene možnosti.

V letu 2005 je bilo v programe Institucionalnega usposabljanja vključenih 233 oseb, od tega 176 žensk.

➤ USPOSABLJANJE NA DELOVNEM MESTU

Podaktivnost Usposabljanje na delovnem mestu je namenjena tistim, katerih praktična znanja, veščine oz. spretnosti ne omogočajo takojšnje zaposlitve.

➤ PROGRAM IZOBRAŽEVANJA IN PRIDOBITVE NPK – PROGRAM 10000+

Program se je s 01.09.2004 preimenoval in se tako izvajal v letu 2005 kot »Program 10.000+«. Financiran je bil s sredstvi integralnega proračuna in s sredstvi ESS ter razdeljen na dva podprograma: Formalno izobraževanje in Nacionalne poklicne kvalifikacije (NPK).

Podprogram **Formalno izobraževanje** omogoča brezposelnim osebam pridobitev formalne izobrazbe po celotni vertikali izobraževalnega sistema. Cilji podprograma so povečanje zaposljivosti brezposelnih oseb, dvig izobrazbene in kvalifikacijske ravni ter zmanjšanje strukturnega neskladja na trgu dela.

Podprogram **Nacionalne poklicne kvalifikacije** (NPK) omogoča brezposelnim osebam vključitev v program priprave za preverjanje in potrjevanje NPK ter v postopke preverjanja in potrjevanja NPK. Cilji podprograma so bili v letu 2005

povečanje zaposljivosti brezposelnih oseb, dvig kvalifikacijske ravni ter zmanjšanje strukturnega neskladja na trgu dela.

➤ **PUM – PROJEKTNO UČENJE ZA MLAJŠE ODRASLE**

V letu 2005 je OS Maribor v okviru »Programa 10.000+« izvajala tudi program Projektno učenje za mlajše odrasle – PUM. V javnoveljavni program neformalnega izobraževanja so se vključevale osebe v starosti od 15 do 25 let, ki so opustile šolanje. Te osebe so bile vključene v program z namenom, da pridobijo pozitivne izkušnje učenja, ki motivirajo posameznika za nadaljnje izobraževanje, da se posameznik nauči razčleniti svoje poklicne želje in izdelava poklicne in zaposlitvene strategije.

➤ **UŽU – USPOSABLJANJE ZA ŽIVLJENJSKO USPEŠNOST**

V okviru Programa 10 000+ je OS Maribor v letu 2005 izvajala javno veljavni izobraževalni program za odrasle UŽU-MI Usposabljanje za življenjsko uspešnost – most do izobrazbe.

5.3.4 SPODBUDE ZA ZAPOSLOVANJE

➤ **SPODBUJANJE NOVEGA ZAPOSLOVANJA**

V letu 2005 je bilo v ukrep spodbujanje novega zaposlovanja težje zaposljivih oseb – subvencijo v enkratnem znesku napotnih 465 oseb, dejansko pa vključenih 440 oseb.

5.3.5 INTEGRACIJA INVALIDOV

➤ **USPOSABLJANJE NA DELOVNEM MESTU IN INTEGRIRANI PROGRAMI USPOSABLJANJA ZA INVALIDE**

Namen aktivnosti je delovna integracija oseb z ugotovljeno zaposlitveno oviranostjo, oseb z upadom delovnih sposobnosti, ki nima za posledico statusa invalidnosti in invalidnih oseb, katerih znanja, veščine, spretnosti in delovne izkušnje ne omogočajo neposredne zaposlitve ter pospeševanje zaposlovanja in izenačevanja njihovih možnosti na trgu dela z usposabljanjem na delovnem mestu in subvencijo zaposlitve, na območjih z nadpovprečno stopnjo brezposelnosti.

S programom usposabljanja na delovnem mestu in integriranimi programi usposabljanja za invalide se oseba vključi v delovne procese na konkretnem delovnem mestu ali področju pri delodajalcu, z namenom usposabljanja za konkretno delo, ki naj bi omogočili njeno zaposlitev za najmanj eno leto s subvencijo za zaposlitev za polni delovni čas.

Območna služba Maribor v letu 2005 ni vključevala brezposelnih oseb v aktivnost. Aktivnost se sofinancira iz sredstev Evropskega socialnega sklada.

➤ USPOSOBLJANJE NA DELOVNEM MESTU V UČNIH UČILNICAH IN V UČNIH PODJETJIH

Namen aktivnosti je dvig usposobljenosti in zaposljivosti invalidov in drugih brezposelnih oseb z ugotovljeno zaposlitveno oviranostjo ter vzpostavitev pogojev za njihovo enakovredno udeležbo na trgu dela z odstranjevanjem ovir in ustvarjanjem enakih možnosti, na območjih z nadpovprečno stopnjo brezposelnosti v Republiki Sloveniji. Programi so namenjeni zahtevnejšemu usposabljanju na konkretnem delovnem mestu za konkretno delo in delovni integraciji invalidov in oseb z ugotovljeno zaposlitveno oviranostjo, oseb z upadom delovnih sposobnosti, ki nima za posledico statusa invalidnosti in invalidnih oseb, katerih znanja, veščine, spretnosti in delovne izkušnje ne omogočajo neposredne zaposlitve ter pospeševanje možnosti na trgu dela z usposabljanjem na delovnem mestu v učnih delavnicah in učnih podjetjih.

Območna služba Maribor v letu 2005 ni vključevala brezposelnih oseb v aktivnost. Aktivnost se sofinancira iz sredstev Evropskega socialnega sklada.

➤ ZAPOSLOTVENA REHABILITACIJA

Zaposlitvena rehabilitacija je sistem pomoči brezposelnemu invalidu, ki se izvaja s ciljem, da se invalid usposobi za ustrezno delo, se zaposli, zaposlitev zadrži in v njej napreduje ali spremeni svojo poklicno kariero. Namenjena je težje zaposljivim brezposelnim osebam z okvaro zdravja v predhodnem pripravljalnem postopku za ugotavljanje statusa invalida ter invalidnim osebam, prijavljenim v evidenci brezposelnih.

V letu 2005 je bilo v storitve zaposlitvene rehabilitacije vključenih 142 oseb.

➤ STROKOVNE KOMISIJE ZA UGOTAVLJANJE LASTNOSTI INVALIDNE OSEBE

V okviru Območne službe Maribor je v letu 2005 delovala Strokovna komisija za ugotavljanje lastnosti invalidne osebe na podlagi Zakona o usposabljanju in zaposlovanju invalidnih oseb in Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov.

V letu 2005 je bilo na strokovni komisiji obravnavanih 94 oseb.

5.3.6 NEPOSREDNO USTVARJANJE NOVIH DELOVNIH MEST

➤ LOKALNO ZAPOSLOTVENI PROGRAMI – JAVNA DELA

Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti v svojem 52. členu opredeljuje javna dela kot lokalne ali državne zaposlitvene programe, ki so namenjeni vzpodbujanju razvoja novih delovnih mest ter ohranitvi in razvoju delovnih sposobnosti brezposelnih oseb. Organizirajo in izvajajo se na področju socialnega varstva, izobraževanja, kulture, kmetijstva in gozdarstva, urejanja okolja in ekologije in kot razvojni programi javnih del.

Skupno je bilo za leto 2005 v Območni službi Maribor prijavljenih 662 programov za 1.739 udeležencev, od katerih je bilo za izvajanje javnih del v letu 2005 izbranih 488 z 1.288 odobrenimi mesti. V letu 2005 se je dejansko izvajalo 473 lokalnih programov javnih del in 15 programov nacionalnega značaja. V izvajane programe je bilo v letu 2005 kumulativno vključenih 1.428 udeležencev (oziroma povprečno mesečno 1.103 udeleženci), kar je 10% manj kot v letu 2004.

Cilji izvajanja javnih del v letu 2005 so bili:

- spodbujanje zaposlovanja ciljnih skupin brezposelnih oseb,
- ohranjanje in razvijanje delovnih sposobnosti ciljnih skupin brezposelnih oseb,
- dvigovati nivo znanja, sposobnosti, spretnosti ciljnih skupin brezposelnih oseb,
- dvig motivacije in odgovornosti brezposelnih oseb za lasten poklicni razvoj in zaposlitev,
- zagotavljanje socialne varnosti udeležencem,...

5.3.7 SPODBUJANJE SAMOZAPOSOLOVANJA

S ciljem pospeševanja podjetništva in odpiranja novih delovnih mest v malem gospodarstvu spodbuja Zavod samozaposlovanje brezposelnih oseb v obliki dveh ukrepov:

- pomoč pri samozaposlitvi
- subvencija za samozaposlitev

➤ POMOČ PRI SAMOZAPOSLITVI

Pomoč pri samozaposlitvi je namenjena brezposelnim osebam, ki se želijo zaposliti v lastnem podjetju in potrebujejo informacije, podjetniško usposabljanje in izobraževanje pred vstopom na samostojno pot. Posamezniki koristijo pomoč pri samozaposlitvi na podlagi vavčerskega svetovanja.

Na področju OS Maribor so v letu 2005 delovali Lokalni podjetniški centri in sicer Ekonomski inštitut Maribor d.o.o., Razvojno informacijski center Slovenska Bistrica in Lokalni pospeševalni center pri ZRS Bistra Ptuj.

➤ SUBVENCije ZA SAMOZAPOSLITEV

V letu 2005 je samozaposlitev realiziralo in prejelo subvencijo za samozaposlitev 289 brezposelnih oseb, od tega 122 žensk. V primerjavi z letom 2004 je bilo v aktivnost v letu 2005 vključenih 30 oseb več. Med samozaposlenimi osebami so v letu 2005 prevladovali osebe v starosti od 27 do 40 let (63%) in osebe s V. stopnjo strokovne izobrazbe (52%).

6 PRIMERJAVA BREZPOSELNOSTI PO OBMOČNIH SLUŽBAH ZRSZ

V naslednji tabeli je prikaz oz. primerjava povprečnega števila brezposelnih oseb po območnih službah za zadnjih sedem let.

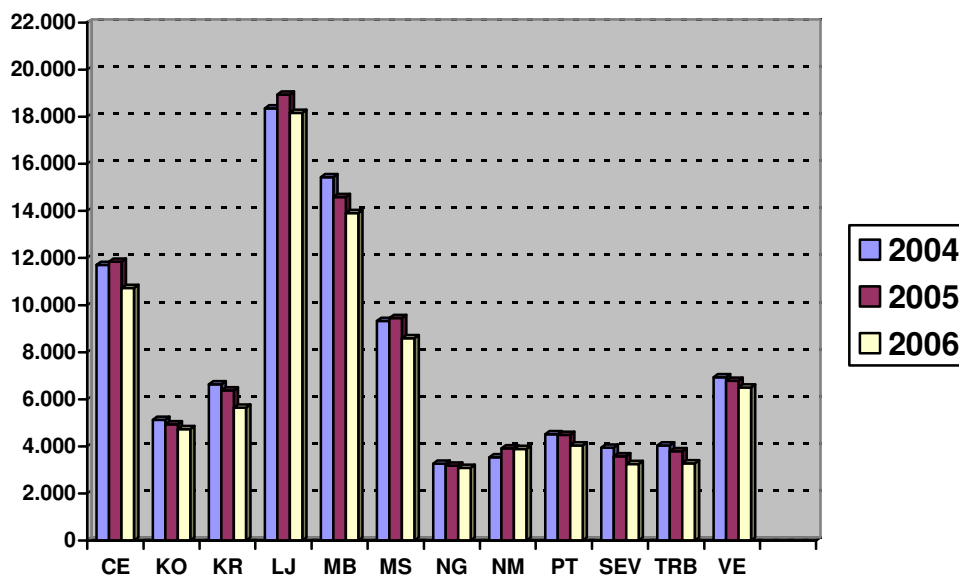
Območne službe	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Celje	12.479	12.546	13.345	12.345	11.706	11.844	10.732
Koper	5.922	5.702	5.481	5.308	5.125	4.942	4.736
Kranj	8.472	7.629	7.205	7.025	6.642	6.380	5.640
Ljubljana	22.244	20.174	19.445	18.530	18.349	18.933	18.167
Maribor	19.761	18.860	18.606	16.743	15.431	14.590	13.904
M.Sobota	9.556	9.340	9.951	9.593	9.330	9.446	8.592
N.Gorica	2.786	2.657	2.930	3.021	3.264	3.192	3.087
N.mesto	4.440	4.149	4.098	3.578	3.536	3.915	3.898
Ptuj	6.178	6.167	6.218	5.476	4.519	4.492	4.046
Sevnica	4.242	4.394	4.471	4.544	3.945	3.578	3.255
Trbovlje	4.190	3.966	4.057	4.231	4.045	3.793	3.281
Velenje	6.331	6.272	6.970	7.281	6.935	6.783	6.499
SLOVENIJA	106.601	101.857	102.635	97.674	92.826	91.889	85.836

Tabela 5: Povprečno število brezposelnih oseb po območnih službah ZRSZ (Poročilo ZRSZ OS Maribor za leto 2005).

V večini Območnih Služb je viden upad brezposelnosti. Seveda so te razlike od območne službe do območne službe različne. Kot je razvidno že iz tabele, je zmanjšanje brezposelnosti predvsem vidno v OS Maribor, kjer je povprečno število brezposelnih oseb leta 2006 skoraj za 6000 manjše kot leta 2000. Tudi v večini ostalih OS se vidi zmanjšanje brezposelnosti, le v redkih OS je zaznat dvig brezposelnosti.

Tudi podatek, ki nam razkriva povprečno število brezposelnih oseb na ravni Slovenije, je vzpodbuden. Kot sem omenil že v uvodu, je brezposelnost dosegla višek leta 1998, od takrat dalje pa je vsako leto mogoče zaznati znižanje brezposelnosti. Letos se je številka ustavila pri 85.836.

Sledi še grafični prikaz za zadnja tri leta.

Slika 9: Povprečno število brezposelnih oseb po OS (Poročilo ZRSZ OS Maribor za leto 2005).

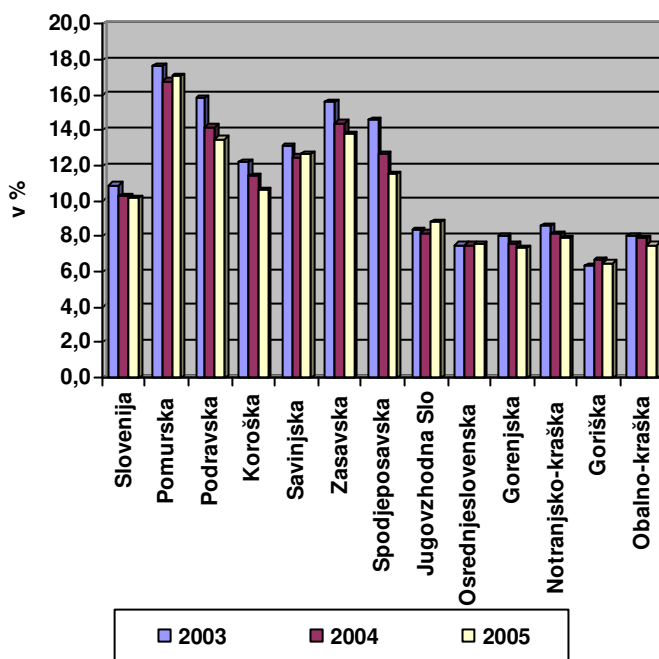
6.1 PRIMERJAVA Z DRUGIMI REGIJAMI

REGIJA	STOPNJE REGISTRIRANE BREZPOSELNOSTI		
	2003	2004	2005
SLOVENIJA	10,9	10,3	10,2
Pomurska	17,6	16,8	17,1
Podravska	15,8	14,2	13,5
Koroška	12,2	11,4	10,6
Savinjska	13,1	12,5	12,7
Zasavska	15,6	14,4	13,8
Spodnjeposavska	14,6	12,7	11,5
Jugovzhodna Slov.	8,4	8,2	8,8
Osrednjeslovenska	7,5	7,5	7,6
Gorenjska	8,0	7,6	7,3
Notranjsko-kraška	8,6	8,1	7,9
Goriška	6,3	6,7	6,5
Obalno-kraška	8,0	7,9	7,5

Tabela 6: Stopnje registrirane brezposelnosti po statističnih regijah, Slovenija (SURS, Statistični register delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP)).

Iz tabele je razvidno, da je največja stopnja registrirane brezposelnosti v Pomurski regiji, kjer je bilo leta 2005 ponovno zaznati rahel dvig brezposelnosti. Sledi Podravska regija, kjer pa je že opazen vsakoletni trend nižanja brezposelnosti. Ta trend je mogoče zaznati v skoraj vseh regijah z redkimi izjemami, kjer pa dvig ni visok. Velika stopnja registrirane brezposelnosti je prav tako v Zasavski regiji, ki je najmanjša regija, vendar je hkrati druga najpogosteje naseljena v Sloveniji.

Sledi še grafični prikaz stopnje registrirane brezposelnosti po regijah.

Slika 10: Stopnje registrirane brezposelnosti po statističnih regijah, Slovenija (SURS, Statistični register delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP)).

7 CILJ IN REŠITEV ZAPOSLOVANJA V OBČINI MARIBOR

Cilj občine Maribor je predvsem se približati nekdanjim časom, ko je bil delavec iskan. V Mariboru je najbolj cvetela tekstilna industrija, kjer je delo našlo zelo veliko žensk, a danes je potrebno takšne in drugačne delavce prestrukturirati, jih dodatno izšolati in preusmeriti v druge dejavnosti. OS Zavoda za zaposlovanje je na tem področju naredila že ogromno in tudi v bodoče je pripravljenih veliko programov aktivne politike zaposlovanja, s katerimi poskušajo zagotoviti konkurenčnost delavca in ga približat drugim poklicem.

Rešitev je predvsem storitvena dejavnost, saj se v Mariboru odpira veliko novih trgovin in tudi velikih trgovskih centrov. Tukaj je tudi zelo pomemben podatek bližina sosednje Avstrije in približevanje našega trga sosedom. Prav v tem se vidi porast tujih gigantov, ki prihajajo v Maribor, kot tudi v celotno Slovenijo. To so trgovine, ki imajo veliko število zaposlenih, renome in kjer se delavec počuti koristnega.

Tudi na turizem se v Mariboru veliko vlaga, in že je moč zaznati nekakšne premike. Turistov je sploh med vikendi zelo veliko in s pravo filozofijo in prepoznavnostjo se lahko turizem še bolj razširi. To pa posledično pomeni tudi večjo zaposlenost, saj s turizmom najbolj hodi ob bok gostinstvo in druge spremljajoče dejavnosti.

Tako je rešitev za večjo zaposlenost in iskanje delavca po osamosvojitvi na najvišji točki in priložnosti, ki jih ima Maribor, je kar nekaj. Seveda pa brez pomoči države ne bo šlo. A le čas bo pokazal ali je Maribor znal to izkoristiti.

8 ZAKLJUČEK

Eden izmed največjih in najbolj perečih problemov, ki se pojavlja zadnje čase, je sigurno izguba delovnega mesta oz. brezposelnost. Brezposelnost je dejansko socialni in ekonomski problem, ki je v Sloveniji aktualna tema vse od osamosvojitve naprej.

Problem brezposelnosti je v Sloveniji in Mariboru postal pereč šele po njeni osamosvojitvi, saj se brezposelnost v bivših socialističnih državah ni priznavala, oziroma je obstajala v obliki prikrite brezposelnosti.

Maribor je v bivši Jugoslaviji imel sloves enega bolj razvitih industrijskih območij. Poudarek je bil predvsem na tekstilni industriji, to pa je vodilo k množičnemu zaposlovanju ljudi v velikih industrijskih obratih. Seveda se je s prestopom v tržno gospodarstvo vse obrnilo na glavo in posledica je bila veliko odpuščanje in velika brezposelnost.

Ko sem analiziral podatke o brezposelnih v Mariboru, sem se najprej ustavil pri podatku, da je skoraj tretjina brezposelnih mladih do 26 let. Še bolj pa bode v oči podatek, da je več kot polovica brezposelnih oseb žensk, kar še enkrat dokazuje kakšne posledice je za mesto Maribor predstavljalo zaprtje velikih tovarn, predvsem tekstilnih, kjer je bilo zaposlenih velika večina žensk.

Z delovanjem Zavoda za zaposlovanje in z ukrepi aktivne politike zaposlovanja, se poskuša ponovno najti zaposlitev vsem osebam, ki so iz kakršnihkoli razlogov ostali brez nje. S prilagajanjem teh ukrepov določenemu lokalnemu okolju pa se spodbuja hitrejši razvoj na nižjem nivoju, kar je osnova za doseganje makroekonomskih ciljev.

Z vključevanjem ciljnih skupin brezposelnih v ustrezne programe, ki bodo omogočali njihovo delovno angažiranje, usposabljanje oziroma izobraževanje, ki bo vsebinsko prilagojeno potrebam tako brezposelnih kot delodajalcev, se bodo postopoma zniževali deleži dolgotrajno brezposelnih.

Potrebno je poudariti, da se je v Mariboru na področju zaposlitve storilo ogromno in da je napredek viden. Delavec spet nekako postaja iskan in tudi napovedi za vnaprej so vzpodbudne. Direktorica OS Zavoda za zaposlovanje napoveduje, da bo do konca leta zaposlenost še narasla. Zaposlovalo se bo predvsem v storitvenih dejavnostih, saj se gradi veliko trgovin in poslovnih objektov, kjer se bodo ukvarjali s storitvami, računajo pa tudi na gostinstvo in spremljajoče dejavnosti, seveda če se bo razvijal turizem.

LITERATURA IN VIRI

Knjige:

- Armstrong Michael (1991) A handbook of Personnel Management Practice, London.
- Bregar Lea, Ogriajenšek Irena, Bavdaž Mojca (2000) Ekonomska statistika 1999, Ljubljana.
- Domadenik Irena (1994) Merjenje brezposelnosti. Slovenija – Statistika - Evropska Unija, Radenci: Zavod RS za statistiko in Statistično društvo Slovenije.
- Florjančič Jože, Bernik Mojca, Novak Vesna (2004) Kadrovski management, Moderna oorganizacija, Kranj.
- Hrovatin Nevenka (2000) Uvod v gospodarstvo, Ljubljana.
- Hribar Milič Samo (1993) Trg delovne sile in izobraževanje. Izobraževanje brezposelnih, Ljubljana.
- Ignjatovič Miroljub (2002) Trg delovne sile v devetdesetih letih 20.stoletja, Ljubljana.
- Jogan Maca (1986) Ženske in diskriminacija, Ljubljana.
- Kopač Anja (2002) Pasivna politika zaposlovanja, Ljubljana.
- Pirher Sonja (1994) Mednarodna primerjava brezposelnosti, Ljubljana.
- Schiller Bradley R.(2003) The economy today, New York.
- Svetlik Ivan (1985) Brezposelnost in zaposlovanje, Ljubljana.
- Svetlik Ivan, Glazer Jože, Kajzer Alenka, Trbanc Martina (2002) Politika zaposlovanja, Ljubljana.

Poročila, interni dokumenti:

- Kajzer Alenka (1996) Trg dela in brezposelnost v Sloveniji. Doktorska disertacija, Maribor:Ekonomsko-poslovna fakulteta, 1996, str.241.
- Poročevalec državnega zbora Republike Slovenije, Strategija razvoja trga dela in zaposlovanja do leta 2006, št.62/2001, str.54.
- Poročilo za leto 2005, Maribor: Zavoda RS za zaposlovanje.

Članek v reviji:

- Dnevnik Delo, dr. Milan Vodopivec, Gospodarska gibanja, junij 1995.
- Dnevnik Večer, 21.06.2006, str.Maribor.
- Dnevnik Večer, 17.11.2006, str.19.
- Kuzmin Franc (1992) Politika pospeševanja mobilnosti delovne sile v funkciji zagotavljanja vzpostavljanja ravnotežne strukture zaslužkov in zaposlitve proizvodnih dejavnikov. IB revija, Ljubljana, 26 (1992), 3, str. 20-27.
- Rakar Robert (2000) Vstop na evropski trg delovne sile prinaša prednosti in slabosti, evrobilten, Ljubljana, 2000,19, str. 4-5.

Spletne strani:

- Mestna občina Maribor. www.maribor.si , obiskana dne 25.01.2007, 01.02.2007.
- Predsednik Republike Slovenije. www.up-rs.si , obiskana dne 13.02.2007.
- Vladni portal z informacijami o življenju v Evropski uniji. www.evropa.gov.si , obiskana dne 23.01.2007, 22.02.2007.
- Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. www.ess.gov.si , obiskana dne 21.01.2007, 12.02.2007, 15.02.2007, 19.02.2007.

KAZALO SLIK

- Slika 1: Stopnja brezposelnosti v Mestni občini Maribor (www.ess.gov.si)
Slika 2: Struktura prebivalstva glede na aktivnost (Domadenik, 1994)
Slika 3: Gibanje brezposelnosti na področju Območne Službe Maribor (Poročilo ZRSZ OS Maribor za leto 2005)
Slika 4: Gibanje zaposlenosti na področju Območne Službe Maribor (Poročilo ZRSZ OS Maribor za leto 2005)
Slika 5: Gibanje povpraševanja po delavcih na področju Območne Službe Maribor (Poročilo ZRSZ OS Maribor za leto 2005)
Slika 6: Izobrazbena struktura brezposelnih oseb (Poročilo ZRSZ OS Maribor za leto 2005)
Slika 7: Spolna struktura brezposelnih oseb ob koncu let (Poročilo ZRSZ OS Maribor za leto 2005)
Slika 8: Starostna struktura brezposelnih oseb ob koncu leta 2005 (Poročilo ZRSZ OS Maribor za leto 2005)
Slika 9: Povprečno število brezposelnih oseb po OS (Poročilo ZRSZ OS Maribor za leto 2005)
Slika 10: Stopnje registrirane brezposelnosti po statističnih regijah, Slovenija (SURS, Statistični register delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP))

KAZALO TABEL

- Tabela 1: Strukturne značilnosti brezposelnosti na področju območne službe Maribor (Poročilo ZRSZ OS Maribor za leto 2005)
Tabela 2: Gibanje brezposelnosti na področju Območne Službe Maribor (Poročilo ZRSZ OS Maribor za leto 2005)
Tabela 3: Izobrazbena struktura brezposelnih (Poročilo ZRSZ OS Maribor za leto 2005)
Tabela 4: Podatki o starostni strukturi brezposelnih oseb (Poročilo ZRSZ OS Maribor za leto 2005)
Tabela 5: Povprečno število brezposelnih oseb po območnih službah ZRSZ (Poročilo ZRSZ OS Maribor za leto 2005)
Tabela 6: Stopnje registrirane brezposelnosti po statističnih regijah, Slovenija (SURS, Statistični register delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP))

KRATICE IN AKRONIMI

OS:	Območna služba
ZRSZ:	Zavod Republike Slovenije za Zaposlovanje
CIPS:	Center za informiranje in poklicno svetovanje
RS:	Republika Slovenija
BDP:	Bruto domači proizvod
APZ:	Aktivna politika zaposlovanja
OECD:	Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj
EU:	Evropska unija
ESS:	Evropski socialni sklad
ZIP:	Zavod za informiranje in pomoč brezposelnim in iskalcem zaposlitve
NPK:	Nacionalne poklicne kvalifikacije
PUM:	Projektno učenje za mlajše odrasle
UŽU:	Usposabljanje za življenjsko uspešnost
ISM:	Informiranje in svetovanje za mlade